

KULTTUURIYMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

20602146

KEMPELEEN KUNTA

KIRKONSEUDUN ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS – KULTTUURIYMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

23.11.2018
SWECO YMPÄRISTÖ OY
OULU

Sisältö

1	TAUSTAA.....	1
2	LÄHTÖTIEDOT	2
2.1	Kulttuuriympäristö ja sen ominaispiirteet.....	2
2.2	Arvoalueet ja -kohteet	6
2.2.1	Kempeleen kirkonmäki.....	8
2.2.2	Piriläntie.....	10
2.2.3	Vihiluodontien raittimiljö 11	11
2.3	Kaavatilanne	16
2.3.1	Oulun seudun yleiskaava ja Kempeleen taajaman osayleiskaava	16
2.3.2	Kirkonseudun asemakaava.....	18
3	VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	21
3.1	Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön.....	21
3.1.1	Kirkonmäki.....	21
3.1.2	Piriläntie.....	25
3.1.3	Vihiluodontie.....	27
3.2	Vaikutukset kulttuurimaisemaan	38
3.2.1	Kirkonmäeltä avautuvat maisemat.....	40
3.2.2	Piriläntieltä avautuvat maisemat	43
3.2.3	Vihiluodontieltä avautuvat maisemat	46
3.2.4	Savikorven kylästä avautuvat maisemat.....	50
3.3	Vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön	50
3.4	Vaikutukset perinnebiotooppeihin	51
4	JOHTOPÄÄTÖKSET – OLENNAISET VAIKUTUKSET JA NIIDEN VÄHENTÄMINEN	52
5	LÄHTEET	55

1 TAUSTAA

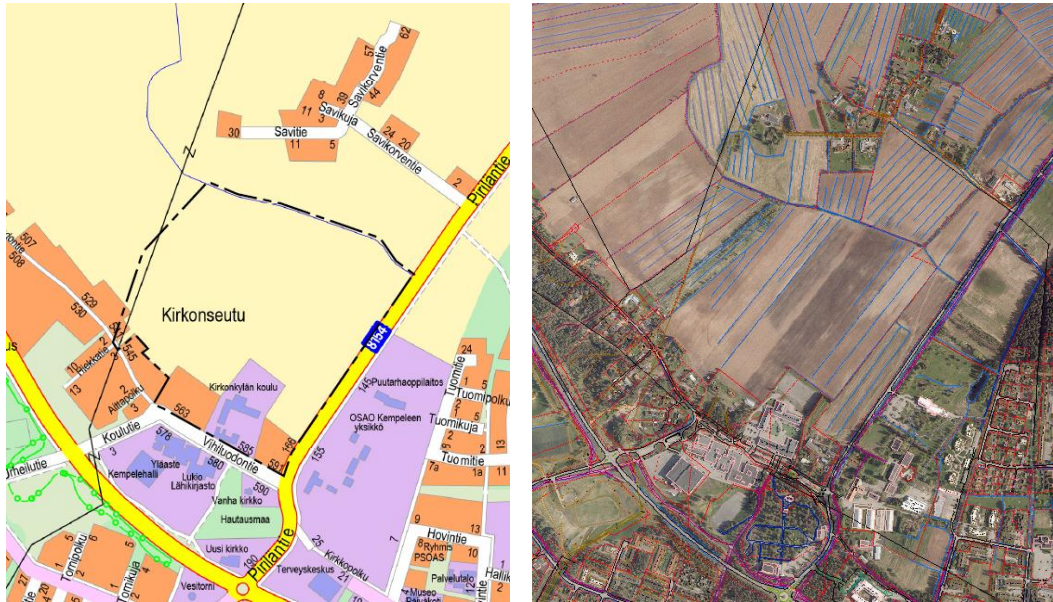
Kulttuuriympäristövaikutusten arviointi liittyy Kempeleen Kirkonseudun asemakaavan muutokseen ja laajennukseen. Asemakaava-alueella ja sen vaikutusalueella on monenlaisia kulttuuriympäristö- ja maisema-arvoja. Alue rajautuu maisemallisesti arvokkaaseen pelto-lakeuteen. Alueella ja sen lähiympäristössä on valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä.

Suunnittelualue sijaitsee Kempeleen keskustan pohjoispuolella rakennetun alueen reunalla, Kirkonkylän yhtenäiskoulun alueeseen, Vihiluodontien raittiin ja Piriläntiehen rajautuvalla viljelysalueella. Suunnittelualueeseen kuuluvat Piriläntien länsipuolella aukeava asemakaavoittamaton peltoalue, Kirkonkylän yhtenäiskoulun kortteli sekä Vihiluodontien koillispuolella sijaitsevat maatilojen talouskeskusten korttelialueiden tontit. Suunnittelualueen kokonaispinta-ala on noin 32 hehtaaria.

Asemakaavan tavoitteena on vastata kunnan kasvupaineisiin ja tarjota pientalo- ja yhtiömuotoisia asumisen tontteja taajaman länsiosasta. Asemakaavalla mahdollistetaan uuden asuinalueen toteuttaminen Kirkonkylän koulun pohjoispuolelle. Alueelle kaavoitetaan pääasiassa erillispientaloja ja paritaloja. Kaavassa varaudutaan varhaiskasvatukseen ja Kirkonkylän yhtenäiskoulun tilatarpeisiin, kaavalla osoitetaan uusi varhaiskasvatuksen kortteli-alue koulukorttelin välittömään läheisyyteen. Lisäksi kaavassa tutkitaan olemassa olevan rakennetun kulttuuriympäristön suojelumerkintöjen tarve sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Junttilan tilakeskuksen käyttötarkoitus.

Asemakaavan muutoksen ja laajennuksen suunnittelusta vastaa Kempeleen kunta. Kulttuuriympäristövaikutusten arvioinnin on laatinut TkT arkkitehti Kaisa Mäkinen, Sweco Ympäristö Oy.

Kulttuuriympäristövaikutusten arvioinnissa keskeisiä lähteitä ovat olleet alueelle laaditut kulttuuriympäristöselvitykset ja inventoinnit sekä alueella voimassa olevat ja vireillä olevat yleiskaavat ja asemakaavat selvityksineen ja liiteaineistoineen. Lähteet on esitetty lähde-luettelossa. Vaikutuksia on arvioitu myös paikan päällä maastokäynnillä 19.11.2018.

Suunnittelualueen rajausta opaskartalla ja ote ilmakuvasta.

2 LÄHTÖTIEDOT

2.1 Kulttuuriympäristö ja sen ominaispiirteet

Kempeleen kulttuuriympäristöohjelman *Lakeuden äärellä, kaupungin naapurina* (2008) mukaan: *"Kempeleen kulttuuriympäristölle ominaisia ovat avarat peltomaisemat, muutamat hyvin säilyneet tilakeskukset, kirkonmäen muodostama arvokas kokonaisuus, perinteikkään puutarhaoppilaitoksen vuosikymmenien aikana kasvatettu puistomainen miljöö sekä kirkonkylän raitin ympäristöön kasvanut kaupunkimainen taajama".*

Mainitut ominaispiirteet ovat myös Kirkonseudun asemakaava-alueelle tyypillisiä. Vihiluo-dontien pohjoispuolella sijaitseva, lännessä Piriläntiehen rajautuva avara viljelysalue on ollut viljeltyä peltoaluetta 1800-luvulta lähtien. Viljelysalue ulottuu Kempeleen keskustan tuntumasta Lentokentäntielle saakka. Lännessä aluetta rajaa Kempeleenharjuun ja Vihiluo-dontiehen tukeutuva asutus, idässä Piriläntie sekä Paiturin ja Kuivalanperän alueet. Kir-konseudun agraarimaisema huomioidaan Kempeleen kulttuuriympäristöohjelmassa arvok-kaana aluekokonaisuutena. Alue on Oulun seudun yleiskaavassa määritelty maisemalli-sesti arvokkaaksi peltoalueeksi.

Kempeleen alueella maisemarakenteen perusrungon muodostavat etelä-pohjoissuuntaiset ja luode-kaakkosuuntaiset matalat selänteet ja niiden väliin rajautuvat alavat viljelysalueet. Kunnan länsi- ja pohjoisosille ovat tyypillisiä maankohoamisvyöhykkeet, kunnan itäosille mäkiset mäntykankaat. Asutus on keskittynyt matalille selänteille ja niiden reunavyöhyk-keille. Alavat Kempeleen lakeudet ovat vanhaa merenpohjaa.

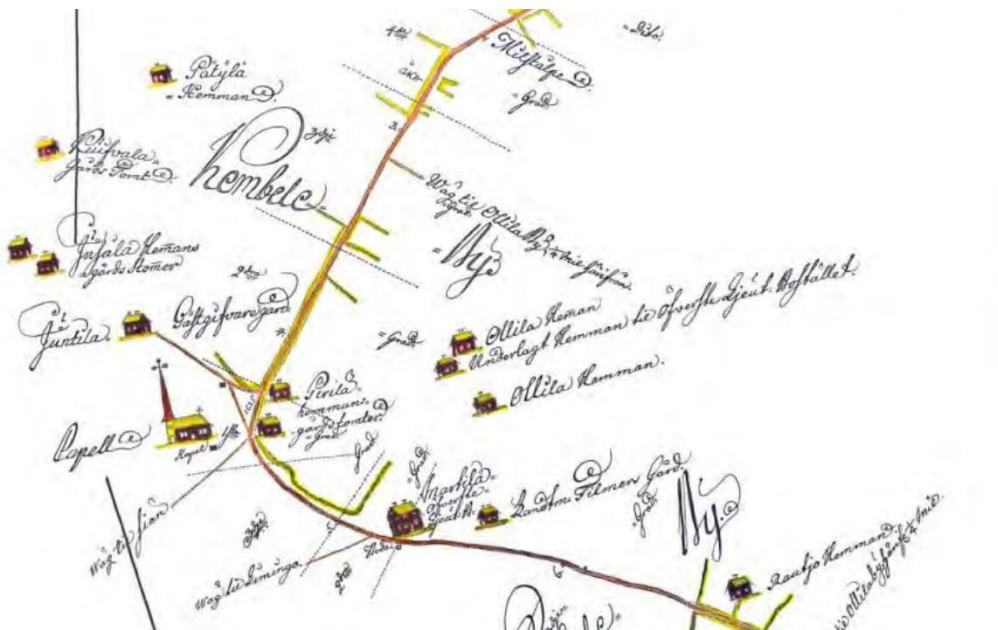

Rinnevarjostuskuva. (Kuva MML Karttapaikka).

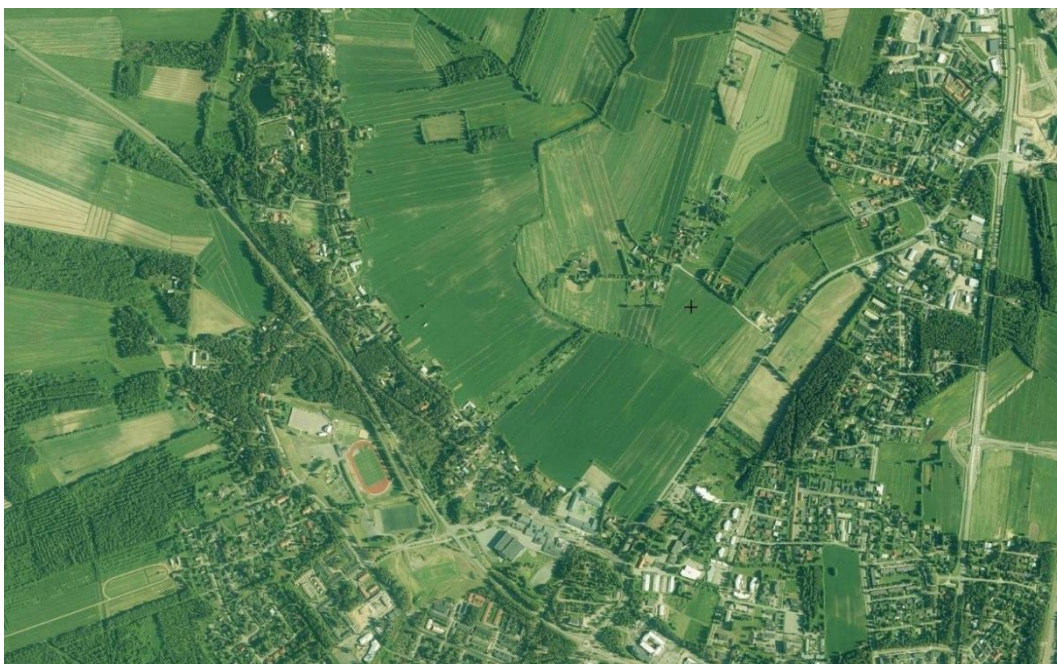
Rinnevarjostuskuvassa näkyvät Kempeleen alueen maisemarakenteelle tyypilliset piirteet. Vanhastaan rakentaminen on tukeutunut luode-kaakkosuuntaiseen harjanteeseen, Kempeleenharjuun. Harjannetta myöten kulkee vanha kylätie, nykyinen Vihiluodontie. Harjanteen ympärillä sijaitsevat alavat maat ovat perinteisesti olleet viljelyskäytössä.

Sekä Vihiluodontie että Piriläntie ovat vanhoja tielinjauksia. Piriläntie on osa Pohjanmaan rantatietä, Pohjanlahden ympäri Turusta Tukholmaan kulkenutta historiallista maantietä, jonka tiedetään ulottuneen Ouluun saakka 1600-luvun loppupuolella. Vihiluodontie on ollut vilkkaasti käytetty kylätie jo 1700-luvun puolessa välin. Tuolloin nykyiset Vihiluodontie ja Piriläntie olivat alueella ainoat merkittävät tiet.

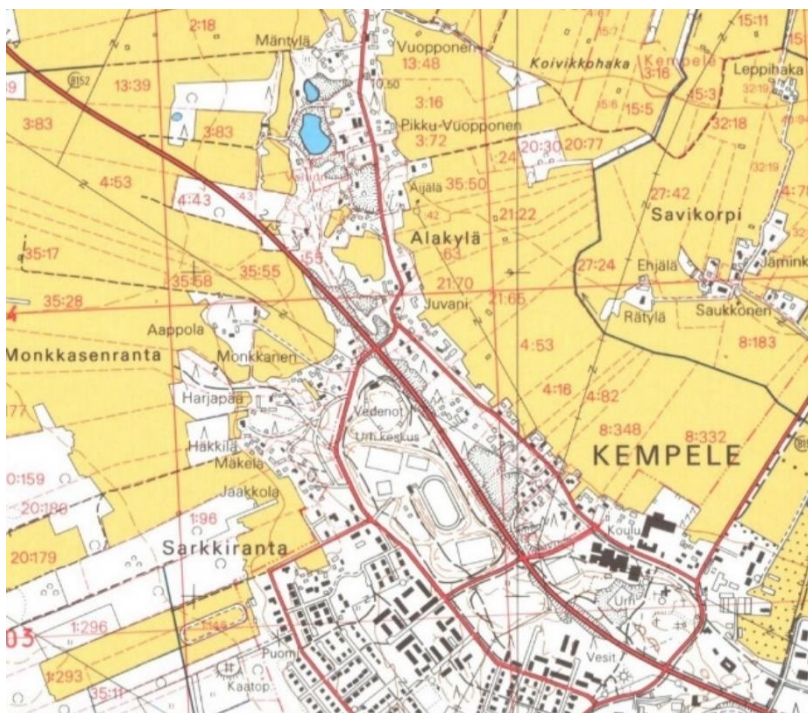
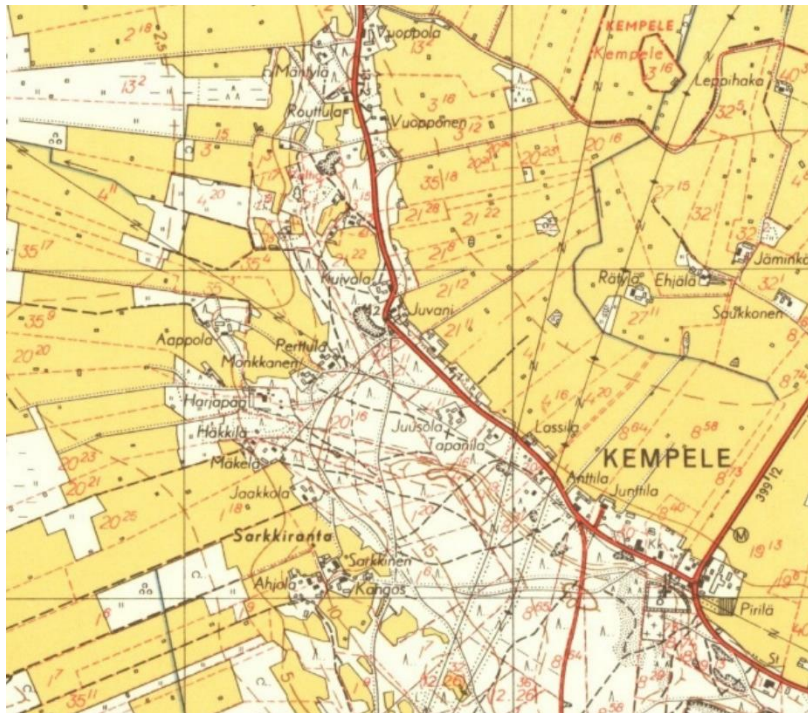
Vihiluodontien ja Piriläntien varsilla kulttuuriympäristölle luonteenomaisena erityispiirteenä hahmottuvat avoimeen viljelysmaisemaan avautuvat pitkät ja laajat näkymät. Teiden ris-teysalueen tuntumassa aluekokonaisuuksina erottuvat Kirkonkylän koulun kortteli, Kempeleen kirkonmäki sekä Pirilän puutarhaoppilaitoksen alue. Vihiluodontien varsilla on vanhaa nauhamaista asutusta.

Wallenborgin tiekartta vuodelta 1785. Kartalla näkyvät Kempeleen vanha kirkko, Junttila (Junttila Gästgäfvaregård), Pirilä (Pirilä), Juusola (Jusala) ja Kuivala (Kuifvala) sekä Savikorven alueella sijaitseva Rättylä (Pätylä). Junttilassa on tuolloin ollut kartan mukaan kestiekievari. (Kartta Kempele, taajaman osayleiskaavan muutos ja laajennus, luonnos 21.5.2012, kaavaselostus).

Ilmakuvassa luode-kaakkosuuntainen Kempeleenharju erottuu nauhamaisena, tiehen tukeutuvan rakentamisen ja puuston muodostamana tiheytmänä, jota idän puolella rajaavat avoimet peltoalueet. Koulun alue erottuu raitin eteläpäässä kookkaiden rakennusten muodostamana kokonaisuutena. Vii-jelysaluuden keskellä Savikorven kylässä on harvaa asutusta. (Kuva MML Karttapäikkä).

Peruskartat vuosilta 1953 ja 1989. (Kartat MML Vanhat painetut kartat). Vuoden 1953 kartalla rakentaminen tukeutuu Kempeleenharjuun, jota ympäröivät molemmin puolin alaville maille sijoittuvat viljelysalueet. Uudemmalla kartalla näkyy taajaman laajeneminen harjua ympäröiville alueille.

2.2 Arvoalueet ja -kohteet

Suunnittelualueen läheisyydessä on paljon rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaita aluekokonaisuuksia ja kohteita. Vain pieni osa niistä sijaitsee suunnittelualueen rajauksen sisäpuolella. Muut kohteet sijaitsevat asemakaavan vaikutusalueella. Tässä esitetyt alueiden ja kohteiden kuvaukset ja valokuvat ovat peräisin Kioski-tokannasta.

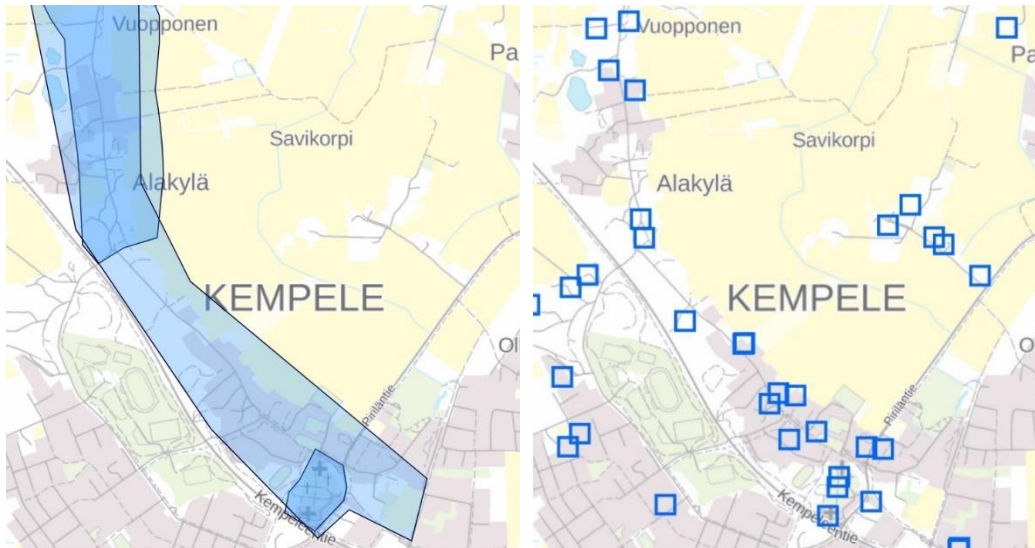
Suunnittelualueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee rakennettuna kulttuuriympäristönä valtakunnallisesti arvokas aluekokonaisuus (RKY) Kempeleen kirkonmäki. Alueella sijaitsevat valtakunnallisesti arvokas Kempeleen kirkko ja tapuli sekä maakunnallisesti arvokas Pyhän kolminaisuuden kirkko.

Idässä suunnittelualue rajautuu Piriläntiehen, joka on arvotettu maakunnallisesti arvokkaaksi tieosuudeksi. Se kuuluu kokonaisuuteen Pohjanmaan rantatie. Suunnittelualueella rajaa lounaassa ja etelässä osittain maakunnallisesti, osittain paikallisesti arvokas Vihiluodontie, jonka varrella on useita maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaita kohteita.

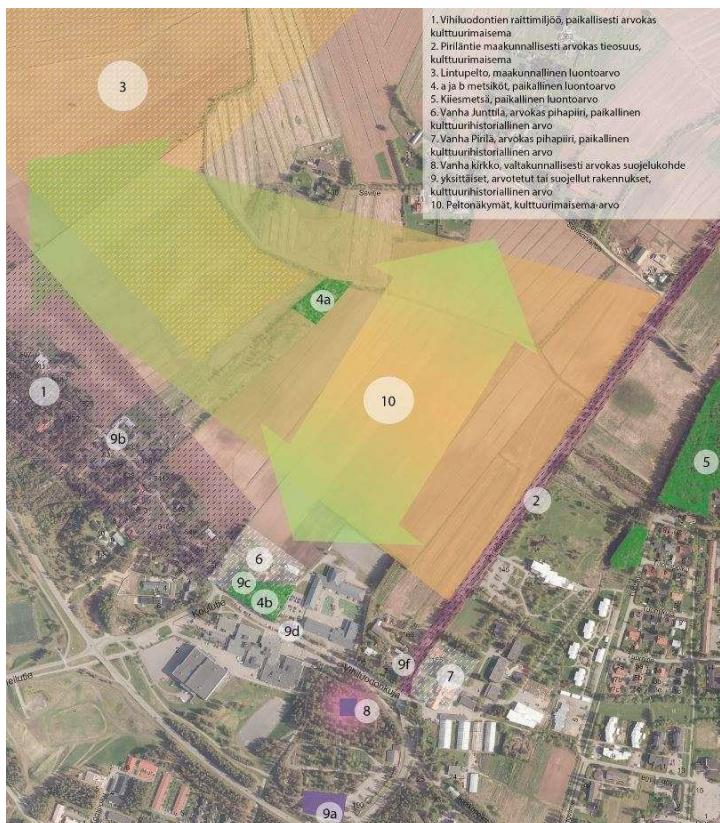
Suunnittelualueen lähituntumassa sijaitsevat maakunnallisesti arvokkaat kohteet Maatalousoppilaitos Pirilä, Heiko (Junttila), Junttila, Anttilan aitat, Santtula (Tannila-Paituri), Juusola ja Kuivala sekä paikallisesti arvokkaat kohteet Kirkonkylän koulun käsityösali, Anttila ja Juvani. Mainituista arvokohteista Junttila, Anttila, Santtula (Tannila-Paituri), Juusola, Juvani ja Kuivala sijaitsevat Vihiluodontien varressa. Tyypillisesti tietä reunustavista pihapiireistä avautuvat laajat näkymät raitin koillispuolella avautuvaan avoimeen viljelysmaiseen.

Viljelysalueiden keskelle rakentuneessa Savikorven kylässä sijaitsevat Kempeleen kulttuuriympäristöohjelmassa mainitut kohteet Leskelä-Jäminki, Ehjälä, Toivola, Saukkonen ja Kujansuu. Kohteita ei ole inventoinnin yhteydessä arvotettu. Pihapiireissä on 1930-, 1940-, 1950- ja 1960-luvuilla rakennettuja asuin- ja talousrakennuksia. Leskelä-Jämingin asuinrakennuksen vanhin osa on inventointitietojen mukaan luultavasti jo 1700-luvulla rakennettu savupirtti.

Edellä mainituista kohteista maakunnallisesti arvokkaat Junttila ja Heiko (Junttila) sekä paikallisesti arvokas Kirkonkylän koulun käsityösali sijaitsevat suunnittelualueen rajauksen sisäpuolella. Muut aluekokonaisuudet ja kohteet sijaitsevat asemakaavan vaikutusalueella.

Valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat alueet ja kohteet kartoilla. (Kioski-tietokanta).

Suunnittelualueella ja sen vaikutusalueella sijaitsevat arvoalueet ja -kohteet. (Kuva Kempeleen kunta). Pirilä ja Junttila mainitaan kartalla paikallisesti arvokkaina kohteina. Ne ovat molemmat kuitenkin maakunnallisesti arvokkaita.

2.2.1 Kempeleen kirkonmäki

Kempeleen kirkonmäki on rakennettuna kulttuuriympäristönä valtakunnallisesti merkittävä kokonaisuus (RKY). Alueella sijaitsevat 1600-luvun puukirkko, 1700-luvun kellotapuli ja hautausmaan toisessa laidassa oleva 1990-luvulla rakennettu uusi kirkko muodostavat historiallisesti monisyisen rakennusryhmän mäntyjä kasvavalla hiekkaharjulla.

Museoviraston inventointitietojen mukaan Kempeleen vanha kirkko, 1600-luvulla rakennettu puukirkko, kuuluu Suomen vanhimpiin. Länsitornillinen tukipilarikirkko kuuluu tyypinsä pienimpiin, siinä on vain yksi pilaripari. Seinillä ja holvissa on 1700-luvun tunnetuimman kirkkomaalarin Mikael Toppeliuksen vuosina 1785-1795 tekemät maalaukset. Niistä pohjoisseinän Marian ilmestys ja länsiseinän Ristilähtö ovat 1700-luvun kauneimpia kirkollisia taideteoksia. Läpikäytävällinen pohjalainen renessanssitapuli on rakennettu rakennusmestari Heikki Väänäsen johdolla vuosina 1768-1769. Uusi Pyhän Kolminaisuuden kirkko yhdistyy vanhaan miljööseen kirkon sisääntulokatoksen valeperspektiivin rajaamana elementtinä.

Kempele perustettiin Limingan kappeliksi vuonna 1688 ja seurakunnan kirkko rakennettiin Limingan Ängeslevästä kotoisin olleen kirkonrakentaja Matti Härmän johdolla vuosina 1689-1691. Kirkon kuoriosan ikkunat laajennettiin 1840-luvulla ja perusteellinen korjaus toteutettiin vuosina 1954-1955, jolloin mm. penkistö uusittiin. Toppeliuksen maalaukset konservoitiin vuosina 1981-1982. Kempeleen uusi kirkko valmistui vuonna 1993 arkkitehti Jorma Tepon suunnittelemana. Pohjanmaan rantatie on kulkenut Kempeleen kirkonmäen kautta.

Kempeleen vanha kirkko ja tapuli ovat valtakunnallisesti arvokkaita. Uudempi Pyhän kolminaisuuden kirkko on itsessään maakunnallisesti arvokas. Kirkkopuisto ja hautausmaa ovat olennainen osa valtakunnallisesti arvokasta kokonaisuutta.

Vanha kirkko näkyy uuden Pyhän kolminaisuuden kirkon läpikäytävää pitkin avautuvan näkymän päätteessä. (Kuva Auli Suorsa 2015).

Kempeleen kirkko ja tapuli

Kempeleen vanha kirkko on vuonna 1691 valmistunut pohjalaista hirsiarkkutyyppiä edustava pitkäkirkko, jonka länsipäädyssä on terävähuippuinen torni. Ulkoseinät on vuorattu punaiseksi maalatulla pystylaudituksella. Katto on paanukatto. Sisällä on Mikael Toppe-liuksen maalauksia vuosilta 1785-1795. Kirkonrakentaja Heikki Väänäsen johdolla rakennettu tapuli on luultavasti vuodelta 1769. Kirkko on yksi maamme yhdestätoista jäljellä olevasta arvokkaasta tukipilarikirkosta. Kirkon korkea torni on aikoinaan toiminut merenkulki-joilla suunnistusapuna. Kirkkoon mahtuu 150 henkilöä.

Kuuluessaan Limingan emäpitäjään Kempele sai vuonna 1688 piispa Johannes Gezeliukselta luvan perustaa oman saarnahuoneen, mutta kyläläiset rakensivat saman tien goottityylisen länsitornillisen tukipilarikirkon. Se valmistui vuonna 1691. Rakennustöitä johti kirkkorakennusmestari Matti Härmä. Täydet kappeliseurakunnan oikeudet Kempele sai vuonna 1774.

Kempeleen vanhaa kirkkoa on ehdotettu Unescon maailmanperintökohteeksi. Se on mukana Unescon maailmanperintöhankkeessa osana pohjalaisten tukipilarikirkkojen muodostamaa kokonaisuutta. 1600-luvulla rakennettuja puurakenteisia tukipilarikirkkoja on jäljellä kaikkiaan 12, niistä 11 sijaitsee Suomessa Võyrin ja Sodankylän välisellä alueella ja yksi Ruotsin Lapissa Jukkasjärvellä.

Kempeleen vanha kirkko. (Kuva Auli Suorsa 2015).

Pyhän kolminaisuuden kirkko

Kempeleen vanhan kirkon käydessä pieneksi 1980-luvulla kunnan väkiluvun kasvaessa kirkonmäen eteläpuolelle rakennettiin uusi Pyhän Kolminaisuuden kirkko. Se vihittiin käyttöön vuonna 1993. Moderni uusi kirkko sijoitettiin laakealle rinteelle niin, ettei se dominoi liikaa vanhaa, pientä ja siroa kirkkoa. Kirkot yhdistää toisiinsa kivetty kuja. Vanha kirkko, uusi Pyhän kolminaisuuden kirkko ja kirkkopuisto muodostavat keskeisellä paikalla sijaitsevan näyttävän ja harmonisen kokonaisuuden.

Pyhän kolminaisuuden kirkon on suunnitellut arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy Oulusta. Kirkon lasimaalaukset on tehnyt oululainen taiteilija Pekka Jauhiainen. Kirkkoon mahtuu 420 henkilöä.

Kempeleen kirkkopuisto ja hautausmaa

Kempeleen hautausmaa sijaitsee näkyvällä paikalla Kempeleenharjulla Kempeleen keskustan tuntumassa. Hautausmaalla on kaksi kirkkoa, vanha kirkko sijaitsee alueen pohjoisreunassa, uusi kirkko alueen eteläisessä reunassa. Vanhan kirkon vieressä on kellotapuli. Kirkolta toiselle johtaa käytävä, jota pitkin avautuu näkymä kirkolta kirkolle. Alueella on paljon vanhoja mäntyjä. Hautausmaa on suojaisa ja rauhallinen. Vanhan kirkon ympäristön tunnelma on rauhallinen ja intiimi. Uuden kirkon ympäristö on avoimempi ja kasvillisuus on nuorempaa kuin vanhan kirkon ympäristössä.

2.2.2 Piriläntie

Piriläntie on osa Pohjanmaan rantatietä. Pohjanmaan rantatie on yksi Suomen tärkeistä historiallisista tielinjoista. Ratsupolusta 1600-luvulla kehittynyt maantie on kulkenut Turusta Tukholmaan Pohjanlahden ympäri. Vanhan linjauksen mukainen maantie on ollut monin paikoin käytössä aina 1950-luvulle saakka.

Parhaiten säilyneillä tieosuuksilla vanhan tien maastonmyötäinen olemus ja linjaus ovat tien parantamisesta huolimatta edelleen nähtävissä. Tiet ovat kapeita, paikoin hiekka- tai sorapäällysteisiä, paikoin päällystettyjä. Pohjois-Pohjanmaalla osia Pohjanmaan rantatiestä on arvotettu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi. Piriläntie on osoitettu Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaana rakennettuna kulttuuriympäristönä.

Maatalousoppilaitos Pirilä

Pirilän pihapiiri on puistomainen kokonaisuus, jonka kolmea sivua rajaavat hyvin omaa aikaansa edustavat tiilinen asuinrakennus ja kolme aittaa 1800-luvulta sekä sementtitiilinen navetta ja ulkorakennus 1900-luvun alusta. Pihaan johtaa puiden reunustama kuja. Pirilä on aikansa mahtitila, jossa on toiminut osuusmeijeri ja sodan aikana kranaattitehdas ja sittemmin sikala sekä puutarha. Vuodesta 1952 lähtien tila on ollut Kempeleen Puutarhuri-kouluna, joka laajeni myöhemmin maatalousoppilaitokseksi ja kuuluu nykyisin Oulun seudun luonnonvara-alan oppilaitokseen. Vanhan pihapiirin ympärille on vuosien myötä rakennettu useita oppilaitosrakennuksia, uusimpana Pirilätalo. Pirilän läheisyydessä sijaitsevat maakunnallisesti arvokas Junttilan tila sekä valtakunnallisesti arvokas Kempeleen kirkkoympäristö. Pirilän pihapiiri on monikerroksellinen historiallinen kokonaisuus, jolla myös maisemallista arvoa.

Kohde on maakunnallisesti arvokas (MRKY 2015: H, R, M).

Pirilä. (Kuva Auli Suorsa 2015).

Heiko (Junttila)

Heiko sijaitsee keskeisellä paikalla Pirilää vastapäätä, koulukeskuksen ja kirkon välittömässä läheisyydessä. Heikon rakennukset edustavat perinteistä maaseuturakentamista. Pihassa on säilynyt vanha asuinrakennus, hirsinen puoji, aitta sekä pieni ulkorakennus 1900-luvun alusta. Pihassa myös uudempaa rakennuskantaa.

Heikon (Junttilan) tilalla Vihiluodontien varressa aikanaan sijainneessa vanhassa asuinrakennuksessa aloitti toimintansa Kempeleen ensimmäinen kansakoulu syksyllä 1882. Koulu toimi rakennuksessa pari vuotta tilapäisesti ennen kuin varsinainen koulurakennus valmistui Junttilan kentälle vuonna 1884. Kouluna toiminut vanha asuinrakennus purettiin 1990-luvulla ja paikalle rakennettiin uusi asuinrakennus.

Kohde on maakunnallisesti arvokas (MRKY 2015: R, M).

Heikon nykyinen vanha asuinrakennus Piriläntien varressa. (Kuva Kirsi Schali 2005).

2.2.3 Vihiluodontien raittimiljö

Vihiluodontie on Kempeleenharjua noudattava loivasti mutkainen ja mäkinen tie, jonka varrella on perinteistä rakennuskantaa edustavia pihapiirejä ja yksittäisiä rakennuksia. Tien reunoilla kasvaa monin paikoin jyvää puustoa. Vanhat talouskeskukset sijaitsevat tien

länsipuolella tyypillisesti puiden katveessa, tien itäpuolella lähellä tietä. Tieltä avautuu pihapiirien lomasta näkymiä itään ja kaakkoon talojen takaisille viljelyksille. Alueella on myös uudisrakentamista. Kylätie on ollut käytössä jo 1700-luvun puolella välin, jolloin alueella ei ollut sen ja Rantatien lisäksi muita merkittäviä teitä.

Vihiluodontien varrelle rakentunut raittimiljö on osittain maakunnallisesti, osittain paikallisesti arvokas kokonaisuus. Alakylä, Vihiluodontie on maakunnallisesti arvokas raittikokonaisuus. Arvoalue ulottuu Teppolantien risteyksen eteläpuolelta Sarkkirannantien risteyseen saakka. Sarkkirannantien ja Hovintien välisellä alueella Vanha tie kirkolta Vihiluotoon on paikallisesti arvokas kokonaisuus. Tien varressa sijaitsevat mm. Junttila, Heiko (Junttila), Kirkonkylän koulun käsityösali, Anttila ja Anttilan aitat, Santtula (Tannila-Paituri), Juusola, Juvani ja Kuivala. Osa mainituista kohteista on määritelty maakunnallisesti, osa paikallisesti arvokkaiksi.

Junttila

Vanhan Vihiluodontien varrella maisemallisesti merkittäväällä paikalla sijaitsevan pihapiirin takana avautuu laaja peltomaisema. Pihaan johtaa päällystämätön tie pienen mäntymetsikön halki. Pirilää vastapäätä sijaitseva Heikon (Junttila) tila ja tämä Junttilan tila ovat olleet ennen yhtä suurta tilaa, josta on aikoinaan myyty maata Kempeleen ensimmäisen kansakoulun rakentamista varten. Pihapiirissä on rakennuskantaa 1800-1900-luvuilta. Päärakennus on tehty mahdollisesti vuonna 1800 ja on nyt 1950-luvun asussa, puoji ja aitta ovat todennäköisesti peräisin 1800-luvun puolelta. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluu 1900-luvun alkupuolella valmistuneita rakennuksia. Pihapiiristä on purettu navetta.

Kohde on maakunnallisesti arvokas (MRKY 2015: R).

Junttila. (Kuva Auli Suorsa 2015).

Kirkonkylän koulun käsityösali

Vuonna 1890 rakennettu hirsirunkoinen vanha käsityösali on lähes alkuperäisessä asussaan säilynyt muisto vanhasta Kempeleen Yläkansakoulusta. Se sijaitsee Vihiluodontien

varressa osana sen ja ala-asteen uusien, vuonna 2005 rakennettujen rakennusten muodostamaa kokonaisuutta. Vieressä samalla puolella tietä on vanha Junttilan maatila ja tien toisella puolella ovat Kempeleen yläaste ja lukio.

Kohde on paikallisesti arvokas.

Käsityösali. (Kuva Auli Suorsa 2015).

Anttila

Anttilan asuinrakennus on rakennettu 1800-luvulla ja pihapiiriin kuuluva aitta 1700-luvulla. Asuinrakennuksen ominaispiirteet ovat aikojen mittaan tehtyjen korjausten myötä muuttuneet. Saunarakennuksena on uudelleen vuorattu vanha savusauna, joka on siirretty tontin toiselta puolelta nykyiselle paikalleen. Alkuperäinen sauna on rakennettu mahdollisesti 1800-luvulla, vanha navetta 1900-luvun alkupuolella. Rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä kohde sijaitsee kirkolta Vihiluotoon kulkevan vanhan tien varrella. Pihapiirin koillispuolella avautuu laaja peltomaisema.

Kohde on paikallisesti arvokas.

Anttilan aitta ja navetta. (Kuva Jari Mäki 2005).

Anttilan aitat

Kaksi mahdollisesti 1700-luvulta peräisin olevaa, iältään harvinaista jalka-aittaa ovat alun perin sijanneet vierekkäin Aittapolun varressa. Toinen aitoista on sittemmin siirretty viereiseen pihapiiriin Vihiluodontien toiselle puolen. Ympärillä on uudempaa rakennuskantaa. Aitoista kolmas on purettu 1940-luvulla.

Kohde on maakunnallisesti arvokas (MRKY 2015: Ht, H, R).

Anttilan aitta, Aittapolku. (Kuva Auli Suorsa 2015).

Santtula (Tannila-Paituri)

Maisemallisesti merkittävällä paikalla Vihiluodontien varressa peltoaukeiden ympäröimänä sijaitsevan tilan päärakennus on Raahen vanha käräjätupa. Sen vanhin osa ja pihapiirissä sijaitseva jyväaitta ovat peräisin 1800-luvulta. Päärakennus on siirretty nykyiselle paikalleen 1900-luvun alussa. Lisäksi pihapiirissä on 1950-luvun navetta. Pihapiiri on oleellinen osa Vihiluodontien raittimaista maisemaa.

Kohde on maakunnallisesti arvokas (MRKY 2015: H, R, M).

Santtula (Tannila-Paituri). (Kuva Auli Suorsa 2015).

Juusola

Vihiluodontien varressa sijaitsevassa metsän ympäröimässä neliöpihassa on runsaasti perinteistä rakennuskantaa 1900-luvun alkupuolelta. Näyttävän päärakennuksen lisäksi pihassa on kaksi puojia, aitta, sauna sekä tien toisella puolen sijaitseva riihi. Päärakennusta vastapäätä sijaitsee vuonna 1929 rakennettu betoninavetta. Kohde kuvastaa alueen vanhan asutuksen ja maatilatalouden historiaa. Se on oleellinen osa Vihiluodontien raittimaista maisemaa.

Kohde on maakunnallisesti arvokas (MRKY 2015: R, M)

Juusola tieltä nähtynä. (Kuva Kirsi Schali 2005).

Juvani

Juvanin pihapiirissä on 1980-luvulla rakennettua asuinrakennusta vastapäätä hirsinen luh-tiaitta. 1800-luvun asuinrakennus on purettu. Pihapiirissä on useita uudisrakennuksia. Juvani on maisemallisesti merkittävällä paikalla Vihiluodontien mutkassa, missä isot puut reu-nustavat tiemaisemaa. Pihapiiristä avautuvat laajat peltonäkymät.

Kohde on paikallisesti arvokas.

Juvani. (Kuva Auli Suorsa 2015).

Kuivala

Kuivala on Vihiluodontien varrella näyttävällä paikalla sijaitseva neliöpiha, jossa perinteistä rakennuskantaa edustavat 1900-luvun alusta olevat päärakennus ja puoji sekä kammillinen aitta 1800-luvulta. Päärakennuksessa erityispiirteinä erottuvat kuusikulmainen kuisti ja jugendtyyliset ikkunat. Sitä vastapäätä sijaitsee 1940-luvulta peräisin oleva sementtitiilinavetta. Kohde kuvastaa alueen vanhan asutuksen ja maatilatalouden historiaa. Pihapiiri on oleellinen osa Vihiluodontien raittimaista maisemaa.

Kohde on maakunnallisesti arvokas (MRKY 2015: R, M).

Kuivala. (Kuva Auli Suorsa 2015).

2.3 Kaavatilanne

2.3.1 Oulun seudun yleiskaava ja Kempeleen taajaman osayleiskaava

Vanhojen teiden, Vihiluodontien ja Piriläntien, väliin rajautuvat viljelysalueet on Oulun seudun yhteisessä yleiskaavassa 2020 määritelty Piriläntiehen rajautuvalla alueella palvelujen ja hallinnon alueeksi (P) ja asuntoalueena kehitettäväksi alueeksi (A). Kaavamääräysten mukaan palvelujen ja hallinnon alue on tarkoitettu yksityisille ja julkisille palveluille, hallinnolle, erikoistavarakaupalle ja työpaikoille. Alue sisältää myös sisäiset liikenneväylät, pysäköinti- ja virkistysalueet. Kehitettävän alueen maankäyttö ratkaistaan yksityiskohtaisella oikeusvaikutteisella osayleiskaavalla tai asemakaavalla. Kaavaselostuksen mukaan kehitettävänä alueina on osoitettu ne alueet, joille on erityistä rakentamishalukkuutta ja joiden kehittäminen tukee seudun yhdyskuntarakenteen eheytymistä.

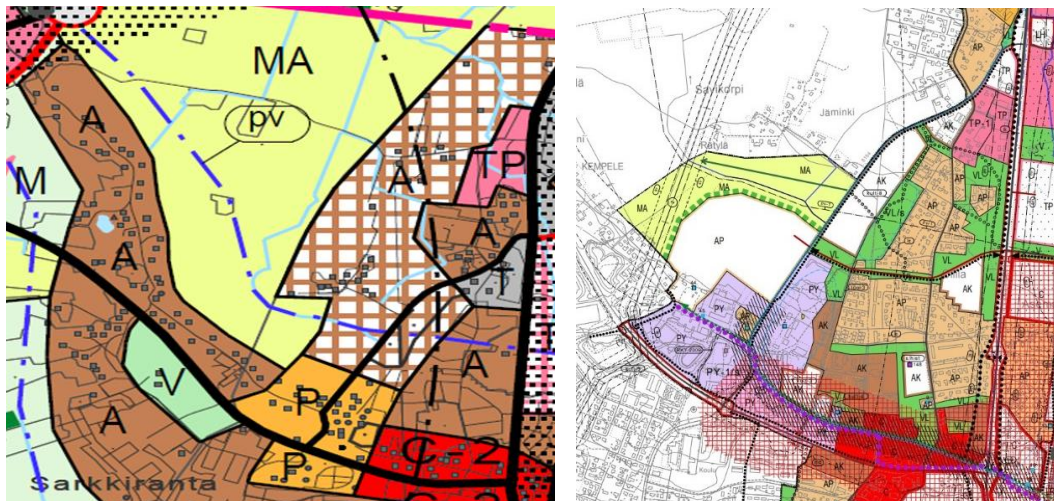
Koulun korttelin ja Junttilan pihapiirin pohjoispuolella viljelysalueet on osayleiskaavassa määritelty maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi (MA). Kaavamääräysten mukaan alue on tarkoitettu maatalouskäyttöön. Alue on maiseman kannalta merkittävä viljelyalue, jolle voidaan rakentaa maatalouskäyttöön tarkoitettuja rakennuksia ja rakennelmia. Alue on avoin pelto tai perinteen mukainen niitty. Kaavaselostuksen mukaan virkistys- ja vapaa-

ajanalueiden verkostossa maisemallisesti arvokkailla peltoalueilla on maisemakuva mo-
nipuolistava tehtävä. Peltojen säilyminen viljeltynä on maiseman kannalta ensiarvoisen tär-
keää.

Oulun seudun yleiskaavassa on osoitettu suojeltavina kulttuurihistoriallisesti merkittävänä
kohteina valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet Vanha tie kirkolta Vihiluot-
toon, Kempeleen kirkko ja tapuli (vk), Maatalousoppilaitos, Kempele kk, Junttila, Anttilan
aitat, Tannila-Paituri, Juusola, Juvani ja Kuivala. Kaavamääräysten mukaan kohteita ei saa
purkaa ilman pakottavaa syytä ja kohteiden ympäristö on säilytettävä.

Oulun seudun yleiskaava on vahvistettu ympäristöministeriössä vuonna 2005 ja se on saa-
nut lainvoiman vuonna 2006. Vireillä oleva (tilanne marraskuussa 2018) Kempeleen taaja-
man osayleiskaava tulee voimaan tullessaan korvaamaan Oulun seudun yleiskaavan.

Kempeleen taajaman osayleiskaavassa koulun alue on julkisten palvelujen ja hallinnon alu-
etta (PY). Koulun pohjoispuoliset viljelyalueet on kaavassa määritelty uutena tai olennais-
testi muuttuvana alueena pientalovaltaiseksi asuinalueeksi (AP). Kaavamääräysten mu-
kaan alue varataan tiiville ja monipuoliselle keskustan läheisyyteen soveltuvalla pientalo-
asumisella, kuten erillispientaloille, yhtiömuotoisille ja kytketyille pientaloille, rivitaloille ja
pienkerrostaloille. Alueelle saa sijoittaa ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia palvelu- ja työ-
paikkatoimintoja. Alueen maankäyttö ratkaistaan asemakaavalla. Asuinalueita ympäröivät
maisemallisesti arvokkaat peltoalueet (MA). Kaavamääräysten mukaan alue varataan
maatalouskäyttöön. Alue on maiseman kannalta merkittävä viljelyalue, jolle voidaan raken-
taa metsätalouskäyttöön ja kotieläinten pitoon tarkoitettuja rakennuksia ja rakennelmia,
sekä erilaisia kulkuyhteyksiä. Alue on avoin peltoalue tai perinteen mukainen niitty. Metsit-
täminen arvokkailla peltoalueilla on kielletty. Maisemaa muuttavaa toimenpidettä ei saa
suorittaa ilman maisematyölupaa. Asuinalueita rajaa suojavihervyöhyke, nykyinen säilytet-
tävä reunapuusto tai uusi istutettava puustovyöhyke, joka rajaa ja peittää rakennettavaa
aluetta. Puulajistossa tulee suosia luonnonmukaisia kasvupaikalle sopivia havupuita.

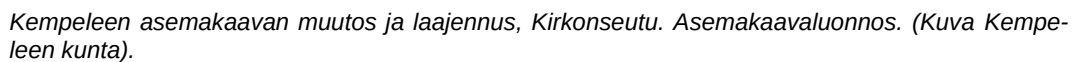
Ote Oulun seudun yleiskaavasta (YM 18.2.2005, voimaan 13.9.2006) ja Kempeleen taajaman
osayleiskaavaehdotuksesta (ehdotusaineisto nähtävillä 3.10.2018-2.11.2018).

2.3.2 Kirkonseudun asemakaava

Kempeleen kunnan internet-sivujen (<https://www.kempele.fi/asuminen-ja-ymparisto/suunnitelmapankki/asemakaavahankkeet/kirkonseudun-asuinalue.html>) mukaan asemakaavahankkeen tavoitteena on rakentaa Kempeleen keskustan alueelle uusi asuinalue, jossa yhdistyvät urbaanin ja maaseutuasumisen parhaat puolet. Alueen asemakaavoittaminen täydentää ja tiivistää Kempeleen taajamarakennetta. Asemakaavan valmistuessa uudella asuinalueella on monipuolinen tonttitarjonta: omakotitontteja sekä yhtiömuotoista asumista erillispientaloista rivitaloihin peltomaiseman äärellä. Asemakaavatyössä kiinnitetään erityistä huomiota suunnittelualueen maisema-arvoihin. Toteutuessaan asemakaava tarjoaa Kempeleen taajaman länsipuolelta laadukkaita asumisen tontteja hyvien palvelujen äärellä.

Asemakaavassa Piriläntien itäpuolella sijaitseville peltoalueille on suunniteltu uusi asuinalue, joka muodostuu pääasiassa erillispientalojen (AO) korttelialueista. Alueella on myös muutamia yhdistettyjä erillispientalojen sekä rivitalojen ja muiden kytkettyjen asuinrakennusten korttelialueita (AOR). Asuinkorttelit sijoittuvat lenkkimäisten asuntokatujen varsille, ne yhdistyvät leveään pääkatuun. Alueen halki kulkee kevyen liikenteen reittien muodostama verkosto. Asuinkortteleiden väleihin rajautuu viheralueita, jotka on kaavassa määritetty puistoiksi (VP) ja lähivirkistysalueiksi (VL). Asuinalueen luoteiskulmassa olemassa oleva pieni metsäalue on osoitettu säilytettäväksi.

Piriläntien varressa ja asuinalueen länsipuolella asuinkortteleita ympäröivät maatalousalueet (MT). Asuinalueen länsipuolella maatalousalueelle on osoitettu talviulkoilureittejä (tu). Kaavassa ei ole esitetty maisemallisesti arvokkaita peltoalueita, viljelyskäytössä säilyvät peltoalueet on määritetty maatalousalueiksi.

Junttilan pihapiiri on kaavassa esitetty asuin-, liike- ja palvelurakennusten korttelialueena (ALP/s). Alue on varattu asumiselle sekä hyvinvointi-, koulutus-, kulttuuri- ja harrastustoiminnan palveluille sekä niiden toimintaan liittyville kaupallisille palveluille. Rakennuspaikan pihapiiri on säilytettävä. Heikon (Junttilan) pihapiiri on esitetty maatilojen talouskeskusten korttelialueena (AM).

19 (56)

pyrkimyksen vastaisia toimenpiteitä, on ne rakennuksen korjaus- ja muutostöiden yhteydessä korjattava entistään tai muulla rakennukseen tai lähiympäristöön sopivalla tavalla. Korjaus ja muutostoimenpiteistä tulee pyytää museoviranomaisen lausunto.

Pihapiiriin johtavan tien varressa sijaitseva Junttilan aitta on esitetty merkinnällä sr-10, suojeltava rakennus. Rakennus on korjattava sen kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteelliset arvot säilyttäen. Sisä- ja ulkopuolisissa korjaustöissä tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Korjaus ja muutostoimenpiteistä tulee pyytää museoviranomaisen lausunto. Kaavassa aitta sijoittuu jalankululle ja polkupyöräilylle varatun kadun/tien (pp) varrella sijaitsevan katuaukion laidalle, säilytettäväksi määrätyn metsikön reunalle.

Asemakaavan suunnittelun yhteydessä on pohdittu myös paikan identiteettiä. Kaavaselostuksen mukaan pellot, ojat ja niiden kasvillisuus on Kempeleen kulttuuriympäristöohjelmassa nostettu esille tärkeänä luonnonympäristönä rantojen ja korpien ohella. Ohjelmassa todetaan kempeleläisten pitävän arvossa peltomaisemien kauneutta. Perinteisesti Kempeleen asutus on keskittynyt harjuille ja viljeltyjen aukoiden laita-alueille. Ojat ovat olleet nykyistä runsasvetisempiä ja suurempia vesiaiheita. Maisemallisesti peltonäkymillä todetaan olevan paljon yhteistä vesinäköalojen kanssa: niille ovat ominaisia mm. avaruuden tuntu, rakentamaton ympäristö ja talven lumipeitteen aikana laajat valkeat kentät.

Kaavaselostuksen mukaan rakentamisen sijoittamisessa peltoalueelle on keskeistä huomioida peltonäkymien ja perinnemiljöön säilyttäminen edelleen viehättävänä, omaleimaisena ja houkuttelevana kempeleläisenä asuinympäristönä. Kulttuuriympäristöohjelmassa todetaan: *"Maisemakokonaisuuksista on tärkeää säilyttää alueen ominaispiirteet: maaseudun kulttuurimaisemaan kuuluvat lähes aina näkymät avointen viljely- ja laidunalueiden yli sekä eheät perinteiset tilakeskukset. Suomalainen kulttuurimaisema rajautuu tyypillisesti metsään. Avointen alueiden ehjät, selkeät reunat ja hallitusti metsän rajaan tai kumpareille sijoittuvat rakennusryhmät tekevät maisemasta hoidetun ja tasapainoisen."*

Kaavaselostuksessa todetaan Vihiluodontien varressa olevan kunnan parhaiten säilynyttä raittiympäristöä, jolle ominaisia piirteitä ovat nauhamaisesti tien varrelle sijoittuneet rakennukset ja niiden takana aukeavat pitkät peltonäkymät.

3 VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

3.1 Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön

Vaikutusten arvioinnissa on huomioitu erityisesti asemakaavan vaikutukset rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteisiin. Niistä merkittävin on valtakunnallisesti arvokas kokonaisuus Kempeleen kirkonmäki. Myös vaikutukset maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaisiin aluekokonaisuuksiin ja kohteisiin on huomioitu.

3.1.1 Kirkonmäki

Kempeleen kirkonmäki hahmottuu alueella itsenäisenä miljöökokonaisuutena, jolla ei ole selkeää yhteyttä Vihiluodontien pohjoispuolella sijaitseviin viljelysalueisiin. Kirkkorakennukset sijaitsevat kumpareella, jota rajaavat koillisessa Vihiluodonkuja, joka on osa vanhaa Vihiluodontietä, kaakossa Piriläntie ja lounaassa Kempeleentie. Alueen koillislaidalla vanhan kirkon ja tapulin ympäristössä alue on ilmeeltään metsäinen, kumpareen rinteellä kasvava tuuhea puusto peittää luoteeseen, pohjoiseen ja koilliseen avautuvia näkymiä. Piriläntien ja Vihiluodonkujan suunnassa vanha kirkko jää melkein kokonaan piiloon puuston taakse.

Asemakaavassa esitetyn uuden asuinalueen toteutumisella ei ole olennaisia vaikutuksia Kempeleen kirkonmäen rakennustaiteellisiin, rakennushistoriallisiin, historiallisiin tai maisemallisiin arvoihin. Kirkonmäen ympäristössä on tapahtunut jo aikaisemmin muutoksia koulun alueen ja kirkonmäen lounaispuolelta kulkevan Kempeleentien rakentamisen seurauksena. Laaja koulualue katkaisee kirkonmäeltä viljelysalueille aikanaan avautuneet näkymät ja siten selänteelle rakennetun kirkonmäen ja selänteen juurella sijaitsevien pelto-alueiden välisen yhteyden. Koulun alue katkaisee Vihiluodosta Kempeleen kirkolle johtaneen vanhan Vihiluodontien.

Kempeleen vanha kirkko ja tapuli. (Kuva Auli Suorsa 2015).

Ilmakuvassa kirkonmäki erottuu koulurakennusten ympäröimänä metsäisenä kokonaisuutena. Sen pohjoispuolella sijaitsevat laajana kokonaisuutena Kirkonkylän koulun ja Kempeleen lukion rakennukset piha-alueineen. Vanha Vihiluodontie kulkee koulun alueen läpi kevyen liikenteen väylänä, vanhan tielinjauksen kohdalla on koulun alueen molemmin puolin pysäköintialueet. (Kuva MML Kart-tapaikka).

Näkymä Piriläntieltä kohti kirkonmäkeä. Kirkonmäki ei näy Piriläntielle. Ainoastaan vanhan kirkon korkean ja kapean tornin huippu pilkottaa puuston takaa.

Kempeleentien ja Piriläntien risteyksessä liikennealueet ja kiertoliittymä hallitsevat kirkonmäen suuntaan avautuvia näkymiä. (Kuva Google Maps 2011)

Kirkkorakennukset eivät näy Piriläntien ja Vihiluodontien risteysalueella. Vain vanhan kirkon tornin huippu näkyy puiden takaa. (Kuva Google Maps 2011)

Näkymä lukion edustalla Vihiluodontien paikalla sijaitsevalta pysäköintialueelta kaakkoon kohti kirkonmäkeä. Kirkkorakennukset eivät näy maisemassa, alueelle näkyy vain vanhan kirkon tornin huippu.

Kempeleen seurakunnan kirkkoneuvoston lausunnossa Kirkonseudun asemakaavan luonnoksesta tuodaan esille huoli alueen rakentamisen aiheuttamasta tärinästä ja sen vaikutuksista kirkkorakennuksiin, erityisesti Kempeleen vanhaan tukipilarikirkkoon ja erittäin arvokkaisiin kirkkomaalauksiin.

Lausunnon mukaan seurakunta on huolestunut asuntoalueen rakentamisen mahdollisesti aiheuttamasta tärinästä sekä rakentamisen aikaisen raskaan liikenteen aiheuttaman tärinän vaikutuksista Kempeleen vanhaan kirkkoon ja sen maalauksiin. Kempeleen 1600-luvulla rakennettu tukipilarikirkko kuuluu Suomen vanhimpiin puukirkkoihin. Vanhan kirkon kulttuuriperintöarvoa lisäävät rakennustavan lisäksi 1700-luvun tunnetuimman kirkkomaalarin Mikael Toppeliuksen hirsipinnalle maalaamat kirkkomaalaukset. Kirkossa on myös mahdollisesti kirkkomaalari Emanuel Granbergin ja kirkkomaalari Lars Galleniuksen maalauksia. Kirkkomaalauksen konservointiprojekti on aloitettu kesällä 2018, sen on tarkoitus valmistua vuonna 2022. Tämänhetkisen tiedon mukaan maalaukset ovat erittäin heikkokuntoisia ja hauraita, maalauksien maalin on todettu irtoavan jo vähäisen ilmvirtauksen sekä rakenteisiin kohdistuvan pienenkin tärinän vaikutuksesta.

Tärinän aiheuttamiin vaikutuksiin on kiinnitetty huomiota myös Pohjois-Pohjanmaan museon Kirkonseudun asemakaavan luonnoksesta antamassa lausunnossa.

Tärinän vaikutuksia Kempeleen kirkonmäen alueella sijaitseviin arvorakennuksiin on selvitetty syksyllä 2018. Pöyry Finland Oy on tehnyt Kempeleen kunnan toimeksiannosta lausunnon Kirkonseudun alueen rakentamisen aiheuttamasta tärinäriskistä. Tärinälausunnossa on arvioitu pohjasuhdetietojen perusteella rakentamisen aiheuttaman tärinän etenemistä maapohjassa ja mahdollisen ympäristöön leviävän tärinän vaikutuksia ympäristön rakennuksille, lähinnä Kempeleen kirkonmäen RKY-alueella sijaitseville rakennuksille. RKY-alueella olevat rakennukset ovat herkkiä tärinän aiheuttamille vaikutuksille mm. seinämaalauksen vuoksi. Tärinälausunto perustuu Kirkonseudun alueen rakennettavuusselvitykseen ja sen yhteydessä tehtyihin pohjatutkimustuloksiin. Tärinälausunnossa on tarkasteltu rakentamisen aiheuttaman tärinän vaikutuksia, joka aiheutuu pääosin maarakenteiden tiivistämisestä ja mahdollisesta rakennusten paalujen lyönnistä. Lausunnossa ei ole tarkasteltu raskaan liikenteen aiheuttaman tärinän vaikutuksia.

Lausunnon yhteenvedona todetaan, että käytettävissä olevan tiedon perusteella Kirkonseudun kaava-alueen rakentaminen ei aiheuta ohjearvoja ylittäviä tärinäarvoja RKY-alueella oleville kirkkorakennuksille. Rakentaminen sijoittuu yli 350...400 m etäisyydelle RKY-kohteista ja teoreettiset turvaetäisyydet tärinää aiheuttaville rakennustoimenpiteille (paalutus, tiivistys) ovat alle 100 m. Tärinäriskiä vähentää myös se, että RKY-alueen rakennukset sijaitsevat karkearakeisten maalajien alueella (HK). Lausunnossa suositellaan kuitenkin, että joka tapauksessa ennen rakentamista tulee tehdä katselmointi kaikissa 200 m lähempänä olevissa tärinäherkissä rakennuksissa sekä seurata tärinäarvoja ja painumia erillisen seurantamittausohjelman mukaan 100 m lähempänä olevissa rakennuksissa.

Raskaan liikenteen aiheuttaman tärinän vaikutukset tulisi selvittää ja varmistaa, ettei niillä ole vaikutuksia kirkkorakennuksiin eikä kirkkomaalauksiin.

Kempeleen vanhassa kirkossa on käynnissä kirkkomaalausten konservointi.

3.1.2 Piriläntie

Pirilä ja Heiko (Junttila)

Piriläntien varressa toisiaan vastapäätä sijaitsevat Pirilä ja Heiko (Junttila) ovat maakunnallisesti arvokkaita kohteita. Molempiin kohteisiin todetaan liittyvän maisemallisia arvoja. Pihapiirit sijaitsevat keskeisellä ja näkyvällä paikalla Piriläntien varressa kirkonmäen kuppeessa, ja niiden maisemalliset arvot liittyvät lähinnä rakennusten merkitykseen osana Piriläntien tiemaisemaa. Piriläntien varressa sijaitsevat Heikon vanha asuinrakennus sekä Pirilän asuin- ja talousrakennukset ja tietä reunustava korkea kuusiaita ovat tärkeä osa Piriläntien tiemaisemaa. Kohteiden kuvauksissa ei ole mainittu pihapiireistä niitä ympäröiviin viljelysmaisemiin avautuvia näkymiä. Heikon pihapiiristä talousrakennukset ja puusto sulkevat talouskeskuksen koillispuolella sijaitsevalle viljelysaukealle avautuvia näkymiä. Myös Pirilän pihapiiristä avautuvia näkymiä peittää tiivis kasvillisuus.

Pihapiirien lähiympäristössä kaukomaisemaan avautuvat näkymät tulevat muuttumaan uuden asuinalueen rakentamisen seurauksena. Asemakaavassa Piriläntien varsi on kuitenkin tarkoitus jättää edelleen rakentamattomaksi viljelysalueeksi. Lähimmät asuinkorttelit tulevat olemaan melko kaukana Pirilän ja Heikon pihapiireistä, joten kaavan toteuttamisen vaikutukset arvokohteiden maisemallisiin arvoihin jäänevät melko vähäisiksi. Pihapiirien tienoilta avautuvaa viljelysmaisemaa tulee rajaamaan uusi rakennetun alueen muodostama reunavyöhyke. Asemakaavan toteuttaminen ei uhkaa kohteille ominaisia historiallisia ja rakennushistoriallisia arvoja.

Heikon (Junttilan) ja Pirilän pihapiirit sijaitsevat Piriläntien molemmin puolin Vihiluodonkujan risteyksen koillispuolella.

Koillisen suunnasta Piriläntielle näkyvät Pirilän kohdalla tietä rajaava kuusiaita sekä Heikon talousrakennukset.

Pirilän punaisiksi maalatut talousrakennukset erottuvat maamerkkirakennuksina tiemaisemassa.

3.1.3 Vihiluodontie

Julkaisussa *Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet* (Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu, 1993) Vanha tie kirkolta Vihiluotoon on kokonaisuutena määritelty maakunnallisesti arvokkaaksi aluekokonaisuudeksi. Aluekuvauksen mukaan: *"Kempeleen harjua kulkeva, loivasti mutkainen ja mäkinen tie seurailee metsänreunaa ja on etenkin länsipuoleltaan metsän rajaama. Talouskeskukset sijaitsevat länsipuolella tavallisesti puiden katveessa, itäpuolella lähellä tietä, josta avautuu näkymiä näiden talojen takaisille viljelyksille. Raitin kirkon puoleisessa päässä historiallista rakennuskantaa sisältävä kohderyhmä: kirkko, kotiseutumuseo Marttila, maatalousoppilaitos sekä Junntilan vanha asuinrakennus. Raitin varrella on useita aittoja sekä perinteistä rakennuskantaa sisältäviä talouskeskuksia."*

Vuosina 2014-2015 laaditun maakunnallisen päivitysinventoinnin *Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015* (Pohjois-Pohjanmaan liitto) perusteella aluekokonaisuus ei enää kokonaisuutena hahmotu maakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Vihiluodontien varsille kirkonmäen luoteis- ja pohjoispuolille 1900-luvun jälkipuoliskon ja 200-luvun alun kuluessa rakentuneet asuinrakennukset ja kookkaat koulurakennukset ovat muuttaneet raittimiljöölle tyypillisiä piirteitä. Lopullisen muutoksen alueella on aiheuttanut aikanaan Pirläntieltä Kempeleen kirkonmäen tuntumasta Lentokentäntielle saakka johtaneen vanhan Vihiluodontien linjauksen katkeaminen koulurakennuksia ympäröivien piha- ja pysäköintialueiden rakentamisen seurauksena. Vaikka Vihiluodontie jatkuu koulun alueen läpi edelleen kevyen liikenteen väylänä, koulun laajojen piha- ja parkkialueiden vuoksi vanhan tien linjaus ei enää erotu maisemassa. Koulualueen rakentaminen ja tielinjan katkaisu on pikkuhiljaa vähentänyt aluekokonaisuuden rakennushistoriallista, historiallista ja maisemallista arvoa. Vihiluodontien kaakkoisosa on maakunnallisen inventoinnin pohjalta määritelty paikallisesti arvokkaaksi, tien luoteisosa Alakylästä pohjoiseen on edelleen maakunnallisesti arvokas aluekokonaisuus.

Koulun kohdalla Kirkonseudun asemakaavan toteuttamisen vaikutukset Vihiluodontielle ominaisiin arvoihin ovat olemattomat. Koulualueen rakentaminen ja vanhan tien katkaisu on ollut alueen arvojen kannalta olennaista. Kirkonkylän koulu sulkee Vihiluodontieltä avautuvat näkymät Kempeleenharjun koillispuolisille viljelysalueille.

Koulualueen luoteispuolella Vihiluodontien varsilla on maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaita kohteita. Paikoin pihapiireistä ja niiden väleistä avautuu näkymiä viljelysmaiseen. Pihapiirejä ympäröivät peltoaukeat ja peltomaisemiin avautuvat näkymät mainitaan kohteiden kuvauksissa arvojen perusteina. Ne ovat kohteille ominaisen maisemallisen arvon kannalta olennaisia.

Vihiluodontien varressa asemakaava-alueella ja sen vaikutusalueella sijaitsevat arvokkaiksi luokitellut kohteet Junntila, Kirkonkylän koulun käsityösali, Anttila ja Anttilan aitat, Santtula (Tannila-Paituri) sekä Juusola. Vaikutusten arvioinnissa on huomioitu myös maakunnallisesti arvokkaan alueen eteläosassa sijaitsevat pihapiirit Juvani ja Kuivala. Pohjoisempana tien varressa sijaitsevat maakunnallisesti arvokkaat Vuoppola, Talo Taskinen, Teppola ja Vanha-Niemelä sekä paikallisesti arvokkaat Pikkuvuopponen ja Mäntylä sijaitsevat etäällä suunnittelualueesta, asemakaavan vaikutusalueen ulkopuolella.

Piriläntietä rajaavien Heikon ja Pirilän pihapiirien lounaispuolella Piriläntiehen yhdistyy Vihiluodontien vanha linjaus, joka nykyään johtaa kirkonmäen ja Heikon pihapiirin välissä sijaitsevalle pysäköintialueelle.

Vanhan Vihiluodontien kaakkoispää toimii nykyään pysäköintialueena. Kirkonmäki näkyy kuvassa vasemmalla. Vanha kirkko jää piiloon selänteen rinteiden tuuhean puuston taakse.

Koulun luoteispuolella Vihiluodontien vanha linjaus päättyy lukion edustalla sijaitsevaan pysäköinti-alueeseen.

Koulun alueen luoteispuolella Vihiluodontien varressa on sekä vanhaa että uudempaa rakennuskantaa. Rakennetun kulttuuriympäristön yleisilme on kerroksellinen. Vanhat arvorakennukset erottuvat miljöössä omaa aikaansa edustavana, ympäristöä rikastuttavana kerroksena.

Vihiluodontien raittinäkymiä. Vanhimmat raittia rajaavista rakennuksista ovat peräisin 1800-luvulta. Raitin varressa on myös mm. jälleenrakennuskaudelta peräisin olevia rakennuksia sekä uudehkoja, 1900-luvun jälkipuoliskolla rakennettuja asuinrakennuksia.

Tien varressa kasvaa paikoin jykeviä mäntyjä. Ne hahmottuvat raittimiljöölle omaleimaisuutta luovana erityispiirteenä.

Junttila

Vihiluodontien varressa suurimmat vaikutukset kohdistuvat Junttilan pihapiiriin. Pihapiiri on määritelty maakunnallisessa inventoinnissa rakennushistoriallisesti arvokkaaksi kokonaisuudeksi (MRKY 2015: R). Aluekuvauksessa tuodaan esille myös kohteeseen liittyvät maisemalliset arvot. Sen mukaan Junttila on vanhan Vihiluodontien varrella maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitseva pihapiiri, jonka takana avautuu laaja peltomaisema. Pihaan johtaa päällystämätön tie pienen mäntymetsikön halki.

Junttilan tila on vanha kantatila, josta ovat muodostuneet nykyiset Junttila ja Heiko (Junttila). Junttilan tila liittyy Kempeleen kansakoulun perustamisen historiaan: tilalta on aikanaan myyty maata Kempeleen ensimmäisen kansakoulun rakentamista varten.

Kirkonseudun asemakaavassa yhtenä tavoitteena on ollut tutkia Junttilan pihapiirin tulevaa käyttötarkoitusta. Tavoitteena on saada tyhjillään olleet rakennukset käyttöön, mikä edesauttaa rakennusten säilymistä. Käyttötarkoitus on määritelty kaavassa melko väljästi, mikä mahdollistaa monenlaisten käyttötarkoitusten toteuttamisen ja edistää osaltaan rakennusten säilymistä osana kulttuuriympäristöä. Käyttötarkoitus voidaan kaavan perusteella valita niin, että rakennuksen käyttö tukeutuu koulun alueen toimintoihin.

Kaavassa Junttilan pihapiiri on määritelty asuin-, liike- ja palvelurakennusten korttelialueeksi (ALP/s). Alue on varattu asumiselle sekä hyvinvointi-, koulutus-, kulttuuri- ja harrastustoiminnan palveluille sekä niiden toimintaan liittyville kaupallisille palveluille. Rakennuspaikan pihapiiri on säilytettävä. Junttilan asuinrakennus, puoji ja pihaan johtavan tien var-

ressa sijaitseva aitta on määrätty suojeltaviksi. Junttilan tilan suojelumerkinnöillä vahvistetaan laiminlyödyn rakennuskokonaisuuden asemaa ja arvoa kulttuuriympäristökohteena. Junttilan tilan käyttötarkoitusta, rakennusoikeutta ja uudisrakentamisen sijoittamista koskevilla merkinnöillä kannustetaan purkamisen sijasta säilyttämään vanhaa osana uutta käyttöä.

Pihapiiriin koillislaidalle voidaan kaavan mukaan rakentaa lisärakennuksia, jotka sijoittuvat paikalla aikanaan sijainneen kookkaan talousrakennuksen paikalle. Pihapiiriin sijoittuvaa uudisrakentamista olisi hyvä ohjata kaavamääräyksillä tai rakennustapaohjeilla siten, että uudet rakennukset sopivat arkkitehtuuriltaan ja mittasuhteiltaan yhteen olemassa olevien arvorakennusten kanssa.

Asemakaavassa Junttilan pihapiiriä rajaavat koillisessa viheralue (VL), kaakossa jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu/tie (pp) ja sen takana koulun kortteli, opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue (YO), lounaassa autopaikkojen korttelialue (LPA) ja luoteessa maatalousalue (MT). Junttilan pihapiiri, joka nykytilanteessa rajautuu avoimeen viljelymaisemaan, voi kaavan toteutuessa jäädä puristuksiin rakennettujen alueiden ja viheralueiden keskelle. Avoimet näkymät ja yhteys viljelymaisemaan säilyvät pihapiirin luoteissivulla.

Asuinalueen rakentaminen tulee muuttamaan selvästi Junttilan pihapiiristä avautuvaa maisemaa ja näkymiä. Kaavan toteuttaminen sulkee avoimen maiseman ja rajaa näkymiä huomattavasti. Asemakaavan toteutumisen aiheuttamia vaikutuksia on mahdollista vähentää kaavaratkaisuilla ja kaavamääräyksillä. Maisemalle ominainen avoimuus olisi hyvä säilyttää pihapiirin koillispuolella sijaitsevilla viheralueilla, ohjaamalla ne rakentumaan maisemiltaan avoimiksi alueiksi (ei metsikoiksi). Pihapiiristä olisi hyvä avata paikoin asuinkorttelien ohitse suuntautuvia näkymiä.

Kaava mahdollistaa Junttilan pihapiirin vierelle koulun alueelle sijoittuvien enintään 1 ½-kerroksisten uudisrakennusten rakentamisen. Junttilan viereisellä tontilla rakennusoikeudeksi on kaavassa määritelty 1500 k-m². Rakennusalat on määritelty ohjeellisina, niiden mukaan kookkain uudisrakennuksista sijoittuisi tontin itälaidalle lähelle olemassa olevia koulurakennuksia, jolloin sen toteuttamisella ei olisi merkittäviä vaikutuksia Junttilan pihapiiriin. Uudisrakennusten sijoittumista alueelle sekä niiden ulkoasua ja mittasuhteita on hyvä ohjata kaavamääräyksillä tai rakennustapaohjeilla.

Uuden pysäköintialueen rakentaminen Junttilan pihapiirin ja Vihiluodontien väliin tulee muuttamaan Junttilan lähiympäristön ilmettä. Pysäköintialue sijoittuu pihapiiriin johtavan tien luoteispuolelle pienelle peltoalueelle. Pysäköintialue on tärkeää toteuttaa laadukkaasti niin, ettei siitä muodostu ankeaa asfalttikenttää. Toteutusta olisi hyvä ohjata esimerkiksi rakentamistapaohjeilla. Toisaalta pysäköintialueen toteutus varmistaa nykyisen peltoaukean säilymisen myös jatkossa avoimena pienialaisena maisematilana, jonka takana Junttilan asuinrakennus näkyy maamerkkirakennuksena.

Junttilan pihapiiri näkyy koulun pysäköintialueelle pienen peltoaukion takana.

Junttilan pihapiiriin johtaa puuston ja pienen metsikön rajaama soratie. Tien varressa on kookas, punamullattu Junttilan aitta.

Junttilan aitta sijaitsee pienessä metsikössä pihapiiriin johtavan tien varressa.

Nykyään Junttilan pihapiiristä avautuu laaja näkymä viljelysmaisemaan.

Junttilan pihapiiri vuonna 1961. (Kuva Kempeleen kunta) Pihapiirin koillisivu on aikanaan ollut suljettu, pihasta ei avaudu suoria laajoja näkymiä viljelysmaisemaan samaan tapaan kuin nykyään.

Kirkonkylän koulun käsityösali

Vihiluodontien varressa sijaitseva Kirkonkylän koulun käsityösali on paikallisesti arvokas. Rakennus hahmottuu osaksi koulun alueen miljöökokonaisuutta. Uudehkojen koulurakennusten ympäröimä vuonna 1890 rakennettu vanha käsityösali on lähes alkuperäisessä asussaan säilynyt muisto vanhasta Kempeleen Yläkansakoulusta. Se muistuttaa alueen pitkästä historiasta koulualueena ja vanhasta rakentamisen perinteestä. Vanha rakennus tuo koulun alueelle miljöötä rikastuttavaa kerroksellisuutta. Rakennus on esitetty asemakaavassa suojeltavaksi. Asemakaavan toteuttamisella ei ole olennaisia vaikutuksia käsityösali- ja rakennukselle ominaisiin arvoihin. Rakennus säilyy jatkossakin osana koulun aluetta.

Kirkonkylän koulun käsityörakennus on kerroksellisuutta luova osa koulun piha-alueetta.

Anttila ja Anttilan aitat

Anttilan pihapiiri on osa Vihiluodontien raittikokonaisuutta. Alkujaan 1800-luvulla rakennettu asuinrakennus on aikojen kuluessa ulkoasultaan muuttunut. Pihapiirissä on 1700-luvulla rakennettu aitta. Toinen Anttilan aitoista sijaitsee Vihiluodontien lounaispuolella pihapiiriä vastapäätä, missä se erottuu maamerkkirakennuksena. Anttilan pihapiiri on arvioitu rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittäväksi, paikallisesti arvokkaaksi kohteeksi. Anttilan aitat ovat iältään harvinaisia ja maakunnallisesti arvokkaita (MRKY 2015: Ht, H, R).

Uuden asuinalueen rakentaminen Kirkonseudun asemakaavan mukaisesti vaikuttaa Anttilan pihapiirille ominaisiin maisemallisiin arvoihin. Pihasta viljelysmaisemaan avautuvat pitkät ja laajat näkymät lyhenevät huomattavasti peltoalueiden rakentamisen myötä. Näkymien taustamaisemaksi muodostuvalla reunavyöhykkeellä rakentamista on hyvä ohjata rakentamistapaohjeiden avulla. Joka tapauksessa uuden asuinalueen rakentaminen sulkee pihapiiristä koilliseen avautuvat näkymät.

Asuinalueen rakentamisella ei ole olennaista vaikutusta Anttilan aitoille tyypillisiin rakennushistoriallisiin ja historiallisiin arvoihin. Aittarakennukset hahmottuvat ennen muuta 1700-luvun rakennusperinnettä edustavana osana Vihiluodon raittiin tukeutuvaa kerroksellista miljöökokonaisuutta.

Anttilan asuinrakennus on aikojen kuluessa yksityiskohdiltaan muuttunut. Muuttuneenakin rakennus on osa kerroksellista raittimiljöötä.

Toinen 1700-luvulla rakennettuista Anttilan aitoista sijaitsee Vihiluodontien varressa Anttilan pihapiiriä vastapäätä. Se on paikallinen maamerkkirakennus.

Santtula (Tannila-Paituri)

Maakunnallisesti arvokas Santtulan pihapiiri on osa Vihiluodontien raittikokonaisuutta. Pihapiiri on historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas (MRKY 2015: H, R, M). Kohteen kuvauksessa mainitaan pihapiirin sijaitsevan maisemallisesti merkittävällä paikalla Vihiluodontien varressa peltoaukeiden ympäröimänä.

Asemakaavan toteuttaminen tulee jossain määrin vaikuttamaan Santtulan pihapiiristä avautuviin näkymiin. Uusi asuinalue rajaa näkymäsektoria. Se sulkee pihapiiristä itään

suuntautuvat avoimet näkymät. Näkymän rajautumisen kannalta merkittäviksi muodostuvat asuinalueen ja avoimen viljelysmaiseman väliset reunavyöhykkeet. Asuinalueen reuna-alueiden rakentamista ja käsittelyä olisi hyvä ohjata kaavamääräyksillä tai rakentamistapa-ohjeilla. Kaavamuutoksella ei ole olennaisia vaikutuksia Santtulan pihapiiristä koilliseen ja pohjoiseen avautuviin näkymiin, ne suuntautuvat pääasiassa uuden asuinalueen ohitse.

Santtulan punaisiksi maalatut asuinrakennus ja aitta sijaitsevat Vihiluodontien varressa tien molemmien puolin. Ne ovat olennainen osa raittimaisemaa.

Juusola

Juusolan pihapiiri on maakunnallisesti arvokas (MRKY 2015: R, M). Pihapiiri sijaitsee mällä Vihiluodontien lounaispuolella. Pihapiiristä alas viljelysmaisemiin avautuvat näkymät suuntautuvat pääasiassa koilliseen, uuden asuinalueen ohitse. Koillisen puolella uusi asuinalue tulee muodostamaan laajaa näkymää rajaavan reunavyöhykkeen. Asuinalueen rakentamisen vaikutus Juusolalle ominaisiin arvoihin jäänee kuitenkin kohtalaiseksi.

Juusolan pihapiiri Vihiluodontien maisemassa. Pihapiiristä avautuu näkymä Vihiluodontien ylitse kohti viljelysmaisemaa.

Juvani

Juvanin pihapiiri on paikallisesti arvokas. Kohdekuvauksen mukaan kohteella on ennen muuta maisemallista arvoa: se sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Vihiluodontien mutkassa isojen puiden reunustaessa tiemaisemaa. Pihapiiristä avautuvat laajat peltonäkymät. Näkymät vaikuttaisivat avautuvan pääasiassa kohti Savikorven kylää, sivuun uudesta asuinalueesta. Uusi asuinalue rajaa näkymiä kaakon puolella, näkymät Piriläntien suuntaan katkeavat. Asuinalueen luoteisreuna sijaitsee kuitenkin melko kaukana Juvanin pihapiiristä.

Kuivala

Maakunnallisesti arvokkaaseen Kuivalan pihapiiriin liittyy rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja (MRKY 2018: R, M). Kohdekuvauksen mukaan pihapiiri on oleellinen osa Vihiluodontien raittimaista maisemaa. Kohteen maisema-arvot liittyvät pääasiassa sen merkitykseen osana Vihiluodontien maisemaa. Kuivalan pihapiiristä avautuu näkymiä Vihiluodontien ja viljelysmaisemien yli itään kohti Savikorven kylää. Samoin kuin Juvanissa, pääosa näkymistä suuntautuu sivuun uudesta asuinalueesta. Uusi asuinalue rajaa näkymiä kaakon puolella ja näkymät Piriläntien suuntaan katkeavat. Asuinalueen luoteisreuna sijaitsee kuitenkin melko kaukana Kuivalan pihapiiristä.

3.2 Vaikutukset kulttuurimaisemaan

Kempeleen keskustan pohjoispuolella Vihiluodontien ja Piriläntien rajaamalla alueella ovat säilyneet kulttuurimaisemalle vanhastaan ominaiset piirteet: asutus keskittyy Kempeleenharjulla kulkevan vanhan maantien, Vihiluodontien, varsille ja harjanteen juurella avautuvat alavat alueet ovat viljelyskäytössä. Asemakaava tulee toteutuessa muuttamaan asutuksen perinteistä suhdetta maisemarakenteeseen sekä Kirkonseudun alueen maisemakuva.

Kirkonseudun asemakaava on periaatteessa perinteisen, alueelle tyypillisen maisemarakenteeseen tukeutuvan rakentamistavan vastainen. Pohjois-Pohjanmaan rannikkoseuduilla rakentaminen on tyypillisesti sijoittunut selännealueiden, mäkien ja kumpareiden reunoille ja rinteille, ja selänteiden väliin rajautuvat alavat, rakentamiseen huonosti sopivina pidetyt alueet on jätetty rakentamattomiksi. Lakeuden alavat maat ovat olleet viljelykseen hyvin sopivia ja ne on raivattu pelloiksi jo varhain.

Toisaalta Kempeleen seudulla on myös viljelysalueiden keskelle rakentunutta vanhaa asutusta. Piriläntien luoteispuolelle peltoalueiden keskelle rakentuneen Savikorven vanhimmat asuinpaikat ovat peräisin 1700-luvulta. 1950-luvun puolivälissä Savikorven alueella oli kaikkiaan viisi erillistä, omien peltoalueidensa ympäröimää pihapiiriä. Alue on kasvanut nykyiseen muotoonsa asutusryppääksi vasta 1900-luvun puolivälin jälkeen.

Kirkonseudun uusi asuinalue sijoittuu toiminnallisesti keskeiselle paikalle Kempeleen keskustan ja palvelujen lähituntumaan. Asemakaavan toteuttaminen vahvistaa myös Kempeleen koulun alueen merkitystä alueen keskuksena.

Asemakaavasuunnittelussa on pyritty huomioimaan kaavan toteuttamisen aiheuttamat vaikutukset kulttuurimaisemaan ja alueelle tyypillisiin näkymiin seuraavasti:

- Asemakaavassa on jätetty avointa maisematilaa (viheralueita, koulun kenttä ja maatalousalueiksi määriteltäviä peltoalueita) uusien rakennettujen alueiden ja rakennettua kulttuuriympäristöä edustavien arvoalueiden ja -kohteiden väliin.
- Asemakaavan rakenteessa on huomioitu näkymäakselit alueelta ja alueen läpi maisemapelloille. Suunnittelussa on huomioitu alueen sisäiset näkymät maakunnallisesti arvokkaaseen Junttilan tilakeskukseen, Junttilan päärakennus sijoittuu sekä Piriläntieltä että Koulutieltä avautuvien näkymäakseleiden päätteeksi ja alueen sisäisen kevyen liikenteen väylän pääteaiheeksi.
- Oulun seudun yleiskaavasta poiketen Kirkonseudun uutta asuinalueita ei ole suunniteltu kiinni Piriläntiehen. Tien ja asuinkortteleiden väliin on jätetty noin 200 m leveä ja noin 350 m pitkä peltokaistale, joka on kaavassa määriteltäviä maatalousalueeksi. Piriläntien ja uuden asuinrakenteen väliin on haluttu tuoda väljyyttä. Kaavaratkaisuun on vaikuttanut myös kunnan maaomaisuustilanne.
- Asemakaavan tavoitteena on ollut antaa arkiliikkuville mahdollisuuksia nauttia uusista kulttuuriympäristöön ja maisemiin avautuvista katselukulmista. Tätä tarkoitusta palvelevat kevyen liikenteen väylän sijoittaminen asuinkortteleiden ja pellon väliin, ulkoilupolun sijoittaminen asuinalueen koillislaidalle ojan varteen ja lintutornin sijoittaminen olemassa olevaan metsikköön asuinalueen luoteiskulmalle. Alueen halki kulkee Savikorven ja Kirkonkylän koulun alueen välillä kevyen liikenteen pääreitti. Asuinalueen länsipuolisille viljelysalueille on esitetty varaukset talviulkoilureiteille (tu), jotka tulevat toimimaan mm. koulun välituntitatuina.

Asemakaavassa ei ole esitetty maisemallisesti arvokkaita peltoalueita. Asuinalueita ympäröivät viljelysalueet on kaavassa määriteltäviä maatalousalueiksi. Viljelyksen jatkuminen takaa avoimien peltomaisemien ja näkymien säilymisen.

Kirkonseudun uudella asuinalueella maiseman kannalta olennaisiksi muodostuvat avoimen viljelysmaiseman ja rakennettujen alueiden ja viheralueiden väliset rajapinnat ja reunavyöhykkeet, jotka tulevat erottumaan avoimien maisematilojen ja viljelysalueiden yli avautuvien näkymien reunoina ja taustoina. Ne tulisi suunnitella erityisen huolellisesti. Reunavyöhykkeiden rakentamista ja käsittelyä olisi hyvä ohjata kaavamääräyksillä tai rakentamistapaohjeilla.

Vaikutusten arvioinnissa on huomioitu valtakunnallisesti arvokkaalta Kirkonmäeltä sekä maakunnallisesti arvokkaalta Piriläntieltä ja paikallisesti arvokkaalta Vihiluodontieltä asemakaava-alueelle avautuvat näkymät.

Vihiluodontien raitin ja peltoalueiden välisellä reunavyöhykkeellä avointa maisematilaa rajaavat paikoin kookas puusto, paikoin selänteiden rinteillä sijaitsevat rakennukset. Muutamat kookkaat asuinrakennukset erottuvat maisemassa merkkirakennuksina. (Kuva Suvi-Maria Jänkälän diplomityö Tappaus Tähtälä: arvokkaan kulttuurimaiseman osallistava asemakaavatyö, 2018).

3.2.1 Kirkonmäeltä avautuvat maisemat

Kirkonmäeltä ei avaudu näkymiä Vihiluodontien koillispuolella sijaitseville viljelyalueuksille. Kirkonkylän koulun kookas rakennus katkaisee näkymät. Myös koulua ympäröivät laajat piha-alueet ja pysäköintialueet ovat muuttaneet Kirkonmäen alueen suhdetta ympäröivään viljelymaisemaan. Asemakaavan toteuttamisen aiheuttamat vaikutukset Kirkonmäeltä kaava-alueen suuntaan avautuviin maisemiin jäävät vähäisiksi.

Tapulin huipulta avautuu näkymä kohti viljelysmaisemaa. Kirkonkylän koulun kookkaat rakennukset sijaitsevat kirkonmäeltä katsottuna kirkkorakennusten ja peltolakeuden välissä. (Kuva Suvi-Maria Jänkälän diplomityö Tapaus Tähkälä: arvokkaan kulttuurimaiseman osallistava asemakaavatyö, 2018).

Näkymä vanhan kirkon edustalta pohjoiseen kohti viljelysmaisemaa. Tuuhea puusto peittää maisemaa ja kirkonkylän koulu piha-alueineen katkaisee näkymän. Kuva on otettu kirkonmäkeä ympäröivän kiviaidan päätä, kirkon piha-aluetta ylemmältä.

Kulkutie kirkonmäeltä alas pohjoiseen johtaa koulun pihaan. Koulurakennus estää selänteiden rinteeltä koulun takana sijaitsevaan viljelysmaisemaan avautuvat näkymät.

Hautausmaan portti johtaa koulun pihalle.

3.2.2 Piriläntieltä avautuvat maisemat

Asemakaavan toteuttamisen vaikutukset kulttuurimaisemaan ovat merkittävimmät Piriläntiellä. Asuinalue sulkee toteutuessaan Piriläntieltä viljelysmaisemaan avautuvat pitkät ja laajat avoimet näkymät, jotka erottuvat tiemaisemalle luonteenomaisena, omaleimaisena erityispiirteenä. Nykyisellään näkymät avautuvat Piriläntieltä aina Alakylälle saakka. Viljelysmaisema näkyy tielle laajana ja avoimena, vaikuttavana maisematilana.

Kirkonseudun asemakaavassa uusi asuinalue rajautuu koillisessa viljelysalueen halki kulkevaan ojaan. Ojan koillispuolella Piriläntieltä viljelysmaisemaan avautuvat näkymät säilyvät edelleen. Ojaan rajautuvasta viheralueesta muodostuu uusi reunavyöhyke avoimen peltoalueen ja rakennetun alueen väliin.

Piriläntielle aiheutuvia maisemavaikutuksia on pyritty asemakaavassa lieventämään, tien varrelle sen ja asuinalueen väliin on jätetty leveä kaistale maatalousaluetta. Tieltä avautuva näkymä tulee kuitenkin olemaan huomattavasti nykyistä rajatumpi. Asuinalue muodostaa Piriläntien puolelle uuden avointa maisemaa rajaavan reunavyöhykkeen.

Asuinalueen rakentamisen seurauksena Kempeleenharju menettää merkitystään viljelysmaisemaa rajaavana luontevana taustavyöhykkeenä. Vaikutusta on pyritty vähentämään suunnittelemalla kaavatyön yhteydessä uuden asuinalueen läpi avautuvia näkymäakseleita. Ne suuntautuvat koulun alueen ja uusien asuinkortteleiden välistä kohti Vihiluodontien raittia sekä alueen pääkatua myöten asuinalueen läpi. Lisäksi kaavasunnittelussa on pyritty kiinnittämään huomiota asuinalueelta ympäröiviin viljelysmaisemiin avautuviin näkymiin. Asemakaavassa pelloille avautuvat näkymät on huomioitu asuintonttien sijainnissa ja suunnassa suhteessa maisemaan. Kaavaratkaisulla on haluttu mahdollistaa pitkät peltonäkymät mahdollisimman monelta tontilta.

Kempeleenharjulle Vihiluodontien varrelle rakentunut asutus näkyy Piriläntielle laajaa avointa viljelysmaisemaa rajaavana reunavyöhykkeenä.

Matala kaakko-luodesuuntainen Kempeleenharju näkyy Piriläntieltä luoteeseen avautuvaa pitkää ja laajaa näkymää rajaavana reunavyöhykkeenä.

Pohjoisessa Piriläntielle avautuvaa maisemaa rajaavat peltojen keskelle rakentuneen Savikorven alueen rakennukset.

Piriläntien tiemaisema on luonteeltaan kaksijakoinen: tiemaisema avautuu länteen avoimeen viljelysmaisemaan, idässä tie on puuston rajaama.

Piriläntielle viljelysalueen reunalla sijaitsevana maamerkkirakennuksina erottuvat kookas punainen Kirkonkylän koulu ja sen luoteispuolella sijaitseva Junntilan kaksikerroksinen, vaaleaksi maalattu asuinrakennus sekä kauempana Vihiluodontien varressa sijaitsevat asuinrakennukset.

Maastokäynnin perusteella Piriläntie vaikuttaa olevan varsin vilkkaasti liikennöity. Piriläntien liikenne kulkee kirkonmäen ohi kohti Kempeleentien kiertoliittymää.

Kirkonmäellä sijaitsevan Kempeleen vanhan kirkon korkea torni pilkottaa Piriläntielle puuston takaa. Heikon pihapiiriä rajaavat talousrakennukset muodostavat selännettä rajaavan reunavyöhykkeen. Reuna-alueen ilmettä olisi hyvä parantaa esimerkiksi istutuksilla.

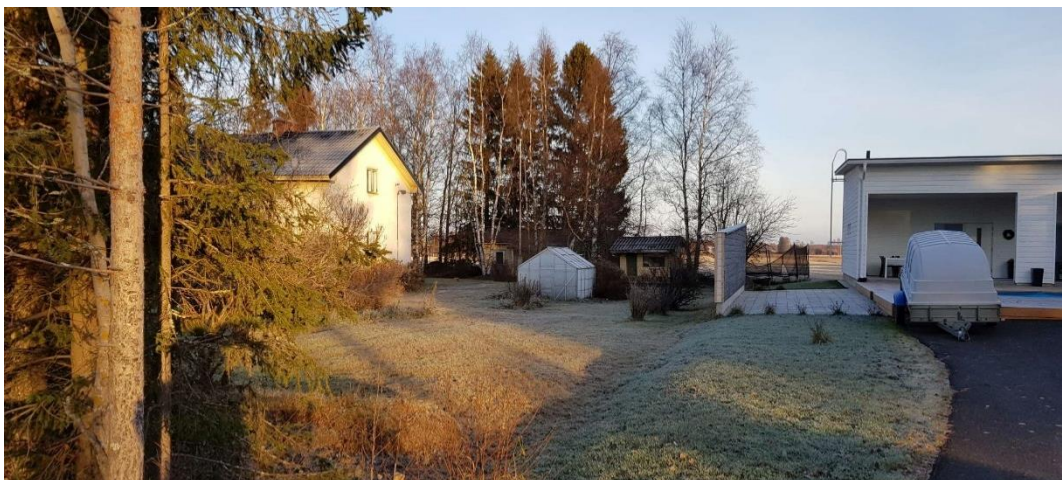
Piriläntietä rajaavat lounaassa Pirilän ja Heikon pihapiirit. Pirilän punamullatut talousrakennukset erottuvat arvokohteina tiemaisemassa.

3.2.3 Vihiluodontieltä avautuvat maisemat

Vihiluodontien varressa rakentaminen tukeutuu nauhamaisena kokonaisuutena Kempeleenharjulla kulkevaan vanhaan raittiin. Tieltä avautuu pihapiirien läpi ja niiden väleistä monin paikoin pitkiä näkymiä viljelysmaisemiin. Näkymät ovat olennainen osa miljöökokonaisuutta. Vihiluodontien varressa sijaitsevien arvokohteiden kuvauksissa mainitaan miltei kaikissa pihapiirien taustalla avautuvat laajat peltomaisemat ja viljelysalueille avautuvat näkymät kohteeseen liittyvien arvojen perusteina.

Vihiluodontiella Kirkonseudun asemakaavan toteuttaminen aiheuttaa muutoksia maisemakuvaan ja tieltä avautuviin näkymiin, kun tiemiljööseen liittyvälle viljelysmaisemalle ominainen avoimuus katoaa. Suurimmat vaikutukset aiheutuvat koulun alueen koillispuolelle Junttilan ja Anttilan pihapiirien tienoille. Uusi asuinalue rajautuu Vihiluodontien ylitse kohti koillista kulkevaan sähkölinjaan. Sen luoteispuolella maisemavaikutukset jäävät selvästi vähäisemmiksi kuin tien kaakkoispäässä, uusi asuinalue rajaa näkymiä vain osittain.

Tiemaiseman kannalta merkittävimpiä ovat Vihiluodontieltä Juvanin ja Kuivalan pihapiirien tienoilta viljelysmaisemiin avautuvat komeat näkymät. Näillä kohdilla uuden asuinalueen toteuttamisen aiheuttamat vaikutukset tiemaisemiin ja näkymiin jäävät kuitenkin melko vähäisiksi. Näkymät avautuvat pääasiassa pohjoiseen ja koilliseen sekä itään kohti Savikorven kylää, sivuun uudesta asuinalueesta. Uusi asuinalue rajaa näkymiä kaakon puolella, nykyään Piriläntielle saakka ulottuvat pitkät näkymät katkeavat. Asuinalueen luoteisreuna sijaitsee kuitenkin Juvanin ja Kuivalan tienoilta katsottuna melko kaukana.

Vihiluodontietä reunustavista pihapiireistä ja niiden väleistä avautuu näkymiä viljelysmaisemaan.

*Uusi asuinalue rajautuu viljelysalueen halki kulkevan sähkölinjan itäpuolelle. Sähkölinja erottuu Vihi-
luodontien raittimaisemassa paikallisena maisemahäiriönä. Toisaalta sillä on myös maamerkinomai-
nen merkitys aluetta rajaavana linjana. Alueella kulkee myös useita pienempiä sähkölinjoja.*

*Santtulan pihapiirin luoteispuolelta viljelysalueille avautuvat näkymät tulevat pääosin säilymään. Uusi
asuinalue rajaa näkymää vähäisessä määrin kaakon puolella.*

Juusolan pihapiirin kohdalla Vihiluodontien ilme on metsäinen.

Vihiluodontieltä avautuu paikoin näkymiä peltojen yli Piriläntielle saakka. Näkymät eivät kuitenkaan ole esteettömiä, niitä peittää selänteiden reunalla tien ja viljelysalueen välissä kasvava puusto.

Viljelysalueen laidalta näkymät avautuvat laajoina ja avoiminä Piriläntielle saakka. Uusi asuinalue muodostaa kaukomaisemaan uuden näkymää rajaavan reunavyöhykkeen.

3.2.4 Savikorven kylästä avautuvat maisemat

Asemakaavan toteuttaminen vaikuttaa Savikorven kylästä viljelysalueiden yli kirkonmäen ja Kempeleenharjun suuntaan avautuviin näkymiin. Uusi asuinalue tulee muodostamaan Savikorven ja Vihiluodontien väliin viljelysalueen halki kulkevan ojan taakse uuden näkymää rajaavan reunavyöhykkeen. Asuinalueen rakentaminen vaikuttaa pääasiassa Savikorventieltä ja Savitieltä avautuviin näkymiin.

Näkymä Savikorventieltä lounaaseen kohti Piriläntietä, kirkonmäkeä ja koulun aluetta. Uusi asuinalue muodostaa Savikorventietä rajaavien peltoalueiden taakse uuden reunavyöhykkeen, joka katkaisee pitkät näkymät kohti Kempeleenharjuun tukeutuvia alueita. (Kuva Google Maps 2011).

3.3 Vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön

Museoviraston muinaisjäännösrekisterin mukaan Junttilan tilakeskuksen alue on historiallinen asuinpaikka ja mahdollinen muinaisjäännöspaikka. Muualla Kirkonseudun asemakaavan kattamalla alueella ei ole muinaisjäännösrekisterin tietojen mukaan arkeologista kulttuuriperintöä. Tiedot on tarkistettu 23.11.2018.

Asemakaavatyön yhteydessä Junttilan tilakeskuksen alueelle tehtiin Museoviraston toimesta arkeologinen selvitys. Paikalla tehtiin inventointi 10.-11.10.2018 ja 19.10.2018. Tavoitteena oli selvittää, onko Junttilan tilakeskuksen kaavamuutosalueella arkeologisesti kiinnostavia rakennusjäännöksiä tai arkeologisia kerrostumia, jotka kuuluvat muinaismuistolain piiriin ja jotka tulee ottaa kaavassa ja maankäytössä huomioon. Inventointi kattoi noin 1,5 hehtaarin alueen. Selvityksessä alue inventoitiin ja alueelta pyrittiin tunnistamaan silmäääräisesti maan pinnalla näkyviä muinaisjäännöksiä. Sen lisäksi aluetta kairattiin, ja mikäli kairauksissa havaittiin kulttuurimaakerroksia, hiiltä tai tiiltä, alueelle tehtiin lapionpisto.

Selvityksen mukaan Junttilan tila oli 1600-luvulla kantatila, eli se on yksi Kempeleen vanhimmista tiloista. Tila on merkitty jo 1700-luvun alun karttoihin.

Selvityksen pohjalta esitettyjen johtopäätösten mukaan alueella havaittiin pääosin 1900-luvulle ajoittuvia jäännöksiä. Kohteella havaittiin kaksi kivijalkaa, jotka ajoittuvat 1900-luvun puoliväliin. Lisäksi alueelta havaittiin yksi painanne, jota oli käytetty mahdollisesti 1900-luvun loppupuolella jätekuoppana. Tontin eteläreunalla havaittiin kumpare, johon tehdyssä lapionpistossa tunnistettiin kulttuurikerrostumia, aidan itäpuolella olleessa kumpareessa

havaittiin paikoin runsaasti hiiltä. Kumpareiden lisäksi alueella havaittiin yksi painanne, jonka huuhtoutumiskerroksen paksuus viittaisi sen korkeaan ikään. Kumpareiden ja painanteen ajoitus ja luonne jäivät kuitenkin avoimiksi rakenteiden ja esinelöytöjen puuttumisen vuoksi.

Selvityksen yhteenvedossa todetaan kohteelta havaittujen jäännösten liittyvän pääosin 1900-luvun toimintaan. Inventoinnissa ei havaittu muinaisjäännökseksi luokiteltavia rakenteita tai kulttuurikerrostumia.

Asemakaavalla ei ole vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön. Asemakaavalla on kuitenkin vaikutusta Junttilan pihapiirille ominaisiin historiallisiin, rakennushistoriallisiin ja maisemallisiin arvoihin.

3.4 Vaikutukset perinnebiotooppeihin

Pohjois-Pohjanmaan alueelle laadittu laaja perinnemaisemainventointi on tehty vuosina 1992-1996. Inventoinnin tulokset on esitetty julkaisussa *Pohjois-Pohjanmaan perinnemaisemat* (Vainio ja Kekäläinen (toim.), Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, 1997). Inventoinnin mukaan alueella ei ole tuolloin ollut valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaita perinnemaisemia.

Kartta- ja ilmakuvatarkastelun perusteella asemakaava-alue vaikuttaisi olevan pääosin aktiivisessa viljelyskäytössä olevaa peltoa. Santtulan pihapiirin kohdalla olevat sarat ovat osittain kasvamassa umpeen.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET – OLENNAISET VAIKUTUKSET JA NIIDEN VÄHENTÄMINEN

- Tässä raportissa on arvioitu Kirkonseudun asemakaavaluonnoksen vaikutuksia kulttuuriympäristöön (rakennettuun kulttuuriympäristöön, kulttuurimaisemaan, arkeologiseen kulttuuriperintöön ja perinnemaisemiin). Vaikutusten arvioinnissa on huomioitu erityisesti asemakaavan vaikutukset arvoalueisiin ja -kohteisiin. Arvoalueista merkittävin on valtakunnallisesti arvokas kokonaisuus Kempeleen kirkonmäki. Myös vaikutukset maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaisiin aluekokonaisuuksiin ja kohteisiin on huomioitu. Arvioinnin pohjalta on annettu suosituksia vaikutusten ja niiden merkittävyyden vähentämiseksi. Ne huomioidaan Kirkonseudun asemakaavan jatkosuunnittelussa.
- Asemakaavan toteutumisella ei ole olennaisia suoria vaikutuksia valtakunnallisesti arvokkaan Kempeleen kirkonmäen rakennustaiteellisiin, rakennushistoriallisiin, historiallisiin tai maisemallisiin arvoihin. Kirkonmäki hahmottuu itsenäisenä miljöökokonaisuutena, jolla ei ole selkeää rakenteellista yhteyttä tai näkymäyhteyttä Vihiluodontien pohjoispuolella sijaitseviin viljelysalueisiin. Jatkossa on hyvä huomioida, että koulun alueella tapahtuvat muutokset sijoittuvat kirkonmäen lähituntumaan. Kirkonseudun asemakaavassa ei ole osoitettu olennaisia muutoksia koulun alueelle kirkonmäen puoleisille alueille.
- Asemakaavan taustaselvityksenä laaditussa tärinäselvityksessä tulee huomioida myös liikenteen aiheuttama tärinä ja sen vaikutukset arvorakennuksiin, ennen muuta Kempeleen vanhaan kirkkoon ja kirkkomaalauksiin.
- Kirkonseudun asemakaavan toteuttaminen aiheuttaa merkittäviä, luonteeltaan pysyviä vaikutuksia maisemaan ja alueelle tyypillisiin, omaleimaisina erityispiirteinä hahmotuviin näkymiin. Uuden asuinalueen rakentaminen Kempeleharjun ja Piriläntien väliin rajautuville vanhoille viljelysalueille muuttaa maisemaa. Avoin maisematila muuttuu rakennetuksi asuinalueeksi. Asuinalue sulkee Piriläntieltä ja Vihiluodontieltä viljelysmaisemiin avautuvia pitkiä ja laajoja näkymiä. Vaikutukset ovat suurimmat Piriläntien varressa. Vaikutuksia aiheutuu myös Vihiluodontielle Junttilan, Anttilan ja Santtulan tienoille. Toisaalta asemakaavan toteutumisen myötä alueelle syntyy uusia kulkuyhteyksiä ja sen myötä myös uusia näkymäakseleita ja näkymiä ympäröiviin maisemiin.
- Maisemavaikutusten vähentämiseksi kaavasunnittelussa on hyvä varmistaa, että Piriläntieltä ja Vihiluodontieltä viljelysmaisemaan avautuvia näkymiä pystytään paikoin säilyttämään. Asemakaavassa on huomioitu tärkeitä näkymäakseleita, jotka on tarkoitus jättää avoimiksi.
- Parhaimmillaan Kirkonseudun asemakaava mahdollistaa uuden omaleimaiseksi ja identiteetiltään vahvaksi muodostuvan asuinalueen rakentamisen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden aluekokonaisuuksien lähituntumaan. Alueen rakentamista on hyvä ohjata rakentamistapaohjeilla, joissa kiinnitetään huomiota rakennusten sijaantiin

maisemassa, pihapiirien muodostumiseen, pihojen viherrakentamiseen, asuinalueelta ympäristöön avautuviin näkymiin, rakennusten mittasuhteisiin ja ominaispiirteisiin, kuten värikyseen, sekä pihapiirien ja rakennusten valaistukseen. Rakennustapaohjeiden lähtökohtana voidaan hyödyntää alueen rakennusperinteelle tyypillisiä piirteitä. Alueella tulisi välttää korkeita ja näkyviä pengerryksiä sekä tonttien että ties-
tön rakentamisessa.

- Uusi asuinalue tulee muodostamaan uusia maisemaa rajaavia reunavyöhykkeitä. Avoimen viljelysmaiseman ja rakennettujen alueiden välisten reunavyöhykkeiden suunnittelussa olisi hyvä huomioida alueelle entuudestaan tyypilliset piirteet. Esimerkiksi Vihiluodontien varressa rakennukset sijoittuvat pihapiireihin selänteen rinteelle puuston katveeseen. Reunavyöhykkeelle on ominaista vaihtelevuus ja rakennusten ja puuston vuorottelu. Paikoin pihapiirien asuinrakennukset erottuvat kaukomaisemassa maamerkinomaisina merkkirakennuksina. Maatilojen pihapiireissä on peltojen laidoilla myös talousrakennuksia. Paikoin pihapiirien välissä on kapeita avoimia alueita, jotka avautuvat näkymäsektoreina maisemaan. Samaa vaihtelevuuden periaatetta voisi soveltaa myös uudelle asuinalueelle sijoittuvien rakennusten ja puuston sijoittamisessa maisemaan. Reuna-alueiden suunnittelussa on hyvä huomioida vuodenaikojen vaikutus: kesäaikana lehtipuusto peittää näkymiä, lehdettömänä aikana rakennukset erottuvat maisemassa paremmin kuin kesällä.
- Asemakaavan toteuttamisen vaikutukset rakennetun kulttuuriympäristön arvoihin ovat suurimmat maakunnallisesti arvokkaassa Junttilan pihapiirissä. Asuinalueen rakentaminen tulee muuttamaan selvästi Junttilan pihapiiristä avautuvaa maisemaa. Pihapiiriin on suunniteltu täydennysrakentamista. Pihapiirin edustalle on suunniteltu pysäköintialue. Asemakaavan toteutumisen aiheuttamia vaikutuksia on mahdollista vähentää kaavaratkaisuilla ja kaavamääräyksillä. Maisemalle ominainen avoimuus olisi hyvä säilyttää pihapiirin koillispuolella sijaitsevilla viheralueilla, ohjaamalla ne kaavamääräysten avulla rakentamaan maisemiltaan avoimiksi alueiksi. Pihapiiristä olisi hyvä avata paikoin asuinkortteleiden ohitse suuntautuvia näkymiä. Pihapiiriin sijoittuvaa uudisrakentamista olisi hyvä ohjata kaavamääräyksillä tai rakennustapaohjeilla siten, että uudet rakennukset sopivat arkkitehtuuriltaan ja mittasuhteiltaan yhteen olemassa olevien arvorakennusten kanssa. Pysäköintialue on tärkeää toteuttaa laadukkaasti, toteutusta olisi hyvä ohjata esimerkiksi rakentamistapaohjeilla.
- Jatkossa on hyvä kiinnittää huomiota muiden lähialueille suunniteltavien asemakaavojen aiheuttamiin samansuuntaisiin kulttuuriympäristövaikutuksiin ja kaavojen yhdessä aiheuttamiin yhteisvaikutuksiin. Lähialueille laadittavat kaavat eivät Kempeleen kunnan mukaan ole vielä tulleet vireille.

Oulu, 23. marraskuuta 2018

Sweco Ympäristö Oy

Kaisa Mäkinen

Kaavoitusarkkitehti

Arkkitehti, TkT

5 LÄHTEET

Jänkälä, Suvi-Maria. *Tapaus Tähkälä: arvokkaan kulttuurimaiseman osallistava asemakaavatyö*. Diplomityö, Oulun yliopisto, teknillinen tiedekunta, arkkitehtuurin yksikkö, 10.9.2018)

Kempeleen ajantasainen asemakaava. <https://www.kempele.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus-ja-maankaytto/asemakaavat/ajantasa-asebakaava.html> (luettu 15.11.2018)

Kempeleen asemakaavan muutos ja laajennus / Kirkonseudun asuinalue. Keskusta / Kirkonseutu (101/009), Hakamaa / Paituri (103/012). Asemakaavaluonnos, kaavaselostusluonnos ja liitteet. Kempeleen kunta, <https://www.kempele.fi/asuminen-ja-ymparisto/suunnitelmapankki/asebakaavahankkeet/kirkonseudun-asuinalue.html> (luettu 15.11.2018)

Kioski 2.0 -sovellus. Kempeleen kuntaa koskevat tiedot. https://www.kulttuuriymparisto.fi/netsovellus/pp/pp_default.aspx (luettu 15.11.2018)

Museovirasto, Muinaisjäännösrekisteri. https://www.kyppi.fi/palveluikuna/mjreki/read/asp/r_kohde_list.aspx (luettu 23.11.2018)

Oulun seudun yleiskaava 2020. Yleiskaavakartta, kaavaselostus ja liitteet. <https://www.ouka.fi/oulu/oulu-seutu/oulu-seudun-yleiskaava> (luettu 15.11.2018)

Paakki, Timo (toim.). *Lakeuden äärellä, kaupungin naapurina*. Kempeleen kulttuuriympäristöohjelma. Kaleva Print Oy, Oulu, 2008

Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaava. Maakuntakaavakartta, kaavaselostus, kaavaselostuksen liitteet, kuntakohtaiset inventointiraportit: Kempele. Pohjois-Pohjanmaan liitto, https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/aluesuunnittelu/maakuntakaavoitus/2_vaihemaa-kuntakaava_lainvoimainen (luettu 15.11.2018)

Riutankoski, Matleena. *Kempele, Junttilan tilakeskus, Historiallisen tilan arkeologinen selvitys*. Museovirasto, kulttuuriympäristön hoito, arkeologiset kenttäpalvelut, 2018

Taajaman osayleiskaava 2040. Yleiskaavaehdotus, kaavaselostus ja liitteet. <https://www.kempele.fi/asuminen-ja-ymparisto/suunnitelmapankki/yleiskaavahankkeet/taajaman-osayleiskaava-2040.html> (luettu 15.11.2018)

Vainio, Maarit ja Kekäläinen, Hannele (toim.). *Pohjois-Pohjanmaan perinnemaisemat*. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, alueelliset ympäristöjulkaisut 44, Oulu, 1997

